Ազգ
Azg armenian daily
10 ԱՊՐԻԼ 1998 ՈՒՐԲԱԹ # 61 (1564)

Ղարաբաղյան կարգավորման գործում փոփոխություններ կլինեն

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ԱՊՐԻԼ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ. «Ղարաբաղյան խնդրի կարգավորման գործում, ինչպես արդեն ասվել է, փոփոխություններ կլինեն», ԱԺ ապրիլի 9-ի հատուկ նիստից հետո լրագրողներին ասաց ՀՀ արտգործփոխնախարար Վարդան Օսկանյանը: Նրա հավաստմամբ, ճշգրտումներ սպասվում են նաեւ ընդհանուր արտաքին քաղաքականության մեջ: Վրաստանի, Իրանի եւ Ռուսաստանի հետ փոփոխություն չի ակնկալվում, մինչդեռ Ղարաբաղի հարցում շեշտադրությունների փոփոխությունը կտրուկ կարող է անդրադառնալ Թուրքիայի հետ ունեցած հարաբերությունների վրա: Արմենպրեսի թղթակցի հարցին, թե Հայաստանն ինչպե՞ս է արձագանքում Թուրքիայի նախագահ Դեմիրելի խիստ հայտարարություններին, Վ. Օսկանյանը պատասխանեց. «Տարածքների հարցը նման սպառնալիքներով չի լուծվում: Այն բանակցային գործընթացի մաս է կազմում, եւ խնդիրն ունի իր տրամաբանական ընթացքը»: Ինչ վերաբերում է Ղարաբաղի հարցին, նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի դիրքորոշումը բավական հստակ է՝ ազգային ինքնորոշման միջազգային ճանաչում, անվտանգություն, նաեւ Հայաստանի հետ աշխարհագրական կապ: Այս երեք սկզբունքները, ըստ Վ. Օսկանյանի, անպայմանորեն պետք է հաշվի առնվեն համանախագահողների կողմից, որոնք տարածաշրջան կայցելեն ապրիլի 20-23-ը:

ՊԱՇՏՈՆԱՄՈՒՏ

Հանրապետության նախագահը երդվեց

ՍԱՄՎԵԼ ԱՂԱԲԵԿՅԱՆ

Գարուն, արեւ, ապրիլ, տոնական տեսք ընդունած Ազատության հրապարակ, մարդկանց բազմություն...

Առաջին անգամ ՀՀ Ազգային ժողովի հատուկ նիստը տեղի ունեցավ արտագնա Ալ. Սպենդիարյանի անվան օպերայի եւ բալետի պետական ակադեմիական թատրոնի դահլիճում Ռոբերտ Քոչարյանի Հայաստանի Հանրապետության նախագահի պարտականություններն ստանձնելու երդման հանդիսավոր արարողությամբ:

Նիստին ներկա էին 159 պատգամավորներ: Ազգային օրհներգի հոնչյունը ունկնդրումից հետո ՀՀ ԱԺ նախագահ Խոսրով Հարությունյանը, վկայակոչելով ս. թ. մարտի 16-ի եւ 30-ի երկու փուլով ընթացած արտահերթ նախագահական ընտրությունների արդյունքների մասին Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի ապրիլի 6-ի նիստի որոշումը, Ռոբերտ Քոչարյանին հրավիրեց երդման:

Դահլիճ բերվեց Հայաստանի Հանրապետության պետական դրոշը, Ավետարանը: Ձեռքը դնելով VII դարի Վեհամոր Ավետարանի եւ ՀՀ Սահմանադրության վրա, Ռոբերտ Քոչարյանն արտասանեց նախագահական երդումը:

Երդման խոսքը պարզ էր եւ բովանդակալից

«Ստանձնելով Հայաստանի Հանրապետության նախագահի պաշտոնը, հայ ժողովրդի առջեւ երդվում եմ

լինել հանրապետության անկախության, տարածքային ամբողջականության եւ անվտանգության երաշխավորը,

հարգել եւ պաշտպանել մարդու եւ քաղաքացու իրավունքներն ու ազատությունները,

առաջնորդվել սահմանադրությամբ եւ օրենքներով,

նվիրումով եւ հավասարմորեն ծառայել ժողովրդին հանուն հայոց պետականության հզորության եւ համազգային նպատակների իրագործման»:

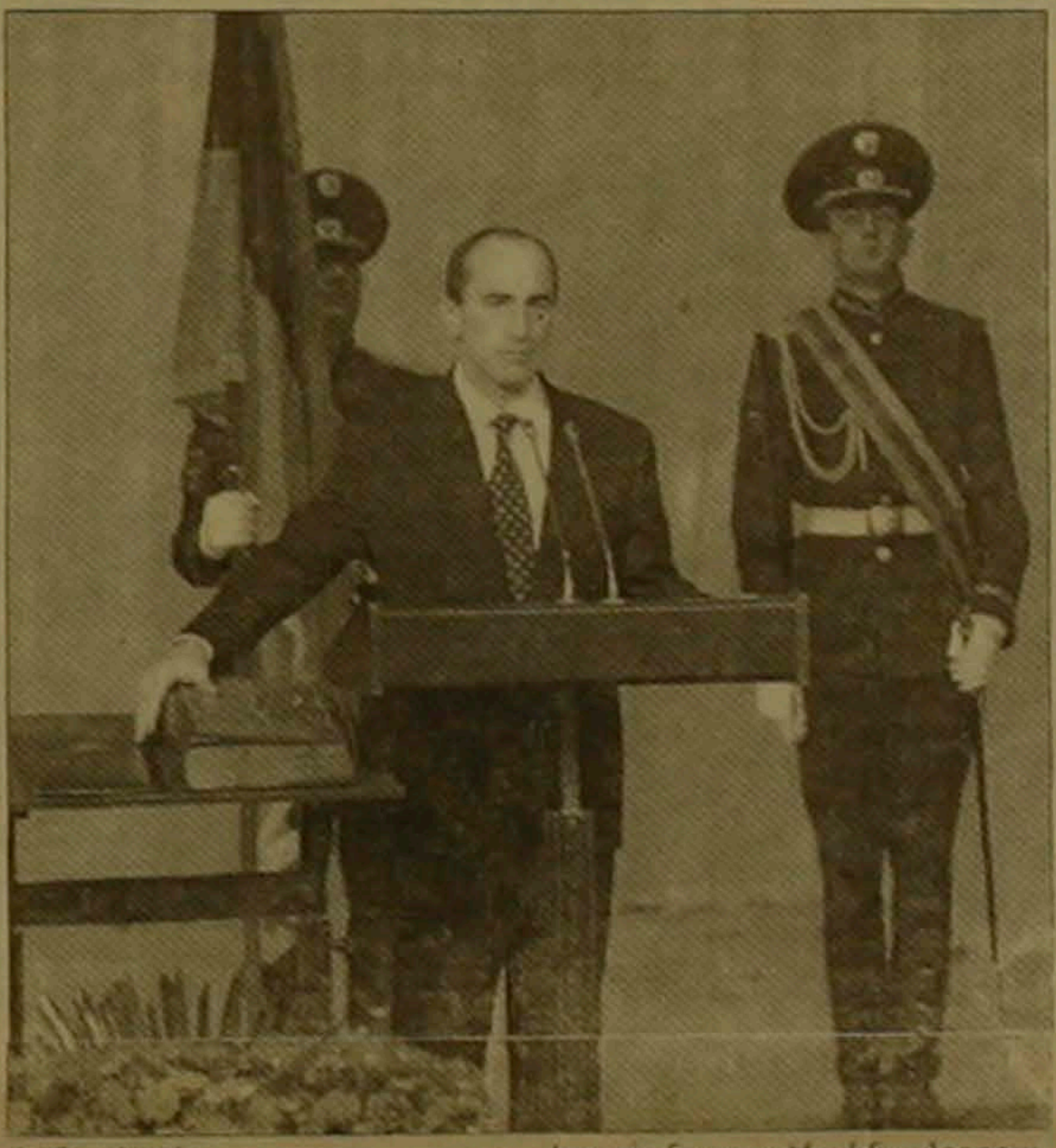

Երդման արարողությունից հետո Ռոբերտ Քոչարյանին առաջինը շնորհավորեց ՀՀ Ազգային ժողովի նախագահ Խոսրով Հարությունյանը: Օրհնության իր խոսքն ասաց Ամենայն հայոց հայրապետ Գարեգին Ա կաթողիկոսը, ողջունելով նորընտիր նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին, պատգամավորական ժողովի անդամներին, կառավարությանը, ՀՀ Սահմանադրական դատարանի անդամներին, մարզպետներին, դիվանագետներին, պաշտոնատար այլ անձանց, կուսակցությունների ներկայացուցիչներին, փառք տալով Աստծուն, որ «մեր ազգն անվտանգ եւ ապահով բոլորեց առաջին յոթնամյակն ազատ ու անկախ հանրապետության»: Ամենայն հայոց հայրապետը հարգանքով հիշատակեց նրանց, ովքեր ՀՀ առաջին նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի գլխավորությամբ «դրական կառուցողական հիմնադրութային եւ զարգացողական դեր կատարեցին հանրապետության յոթնամյա վաստակի կայացման գործում»:

Տես ► էջ 2

ԵՐԵՎԱՆ

Ա. Ղուկասյան. «Մենք ունենք մեր նպատակներին հասնելու հնարավորություններ»

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ԱՊՐԻԼ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ. «Ռոբերտ Քոչարյանի՝ Հայաստանի նախագահ ընտրվելուց հետո Ղարաբաղը շարունակելու է իր ինքնուրույն քաղաքականությունը: Ես վստահ եմ, որ Ղարաբաղը Հայաստանի հետ կունենա ավելի հստակ հարաբերություններ, եւ վերջինս էլ միջազգային ատյաններում կպաշտպանի Ղարաբաղի դիրքորոշումը», Հայաստանի նախագահի երդման արարողությունից հետո ասաց ԼՂՀ նախագահ Արկադի Ղուկասյանը:

«Ռոբերտ Քոչարյանի՝ նախագահ ընտրվելու համար հպարտություն եմ զգում: Ես իրատես եմ, գտնում եմ, որ մենք ունենք մեր թե քաղաքական, թե տնտեսական նպատակներին հասնելու հնարավորություններ»:

ԼՂՀ նախագահը համոզմունք հայտնեց, որ միջազգային հանրության վերաբերմունքը դեպի արցախյան հիմնախնդիրը անմիջապես չի փոխվելու, եւ «պետք է կարողանալ բոլորին համոզել, որ ճիշտը մենք ենք, արդարը մենք ենք»: Ադրբեջանի հետ բանակցություններից, իհարկե, Ղարաբաղը չի հրաժարվում, միայն թե դրանց պատրաստ է գնալ առանց նախապայմանների: «Եթե համանախագահությունը այդպիսի հնարավորություն ստեղծի հակամարտության կողմերի համար, գտնում եմ, որ հիմնահարցեր չեն լինի», ասաց ԼՂՀ նախագահը: Շուտով սպասվում է համանախագահության անդամների այցը Ղարաբաղ: Արկադի Ղուկասյանը կարեւորում է այդ հանդիպումը, չնայած չի սպասում, թե միանգամից փոխված կլինեն նրանց դիրքորոշումները:

Այն, ինչ ներկայումս տեղի է ունենում Ադրբեջանում՝ սկսված հակահայկական հիստերիան, այդ թվում եւ «ցեղասպանության օրվա հռչակումը», Արկադի Ղուկասյանը մեկ բառով գնահատեց՝ անհեթեթություն:

«Ժողովրդին ի՞նչ ես պատասխանելու»

9 ԱՊՐԻԼ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Հայաստանի նախկին նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը նոր նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի երդման հանդիսավոր արարողությունից հետո դուրս եկավ օպերայի շենքից, կարելի է ասել, լավ տրամադրությամբ, Վանո Սիրադեղյանի, Բագրատ Ասատրյանի, Սամսոն Ղազարյանի եւ 3 թիկնապահի ուղեկցությամբ, անշտապ քայլերով, գածրածայն զրուցելով նրանք գնացին Սայաթ Նովա պողոտայի ուղղությամբ: Հրապարակում հավաքվածներից մի խումբ հետեւեց նախկին ղեկավարներին: Պուրակի մոտ 2 կին հետեւ հասան նրանց ու նրանցից մեկը ուղղակի դիմեց Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին. «Ժողովրդին ի՞նչ ես պատասխանելու»: Զգացվեց, որ նախկին նախագահի տրամադրությունը ընկավ: Հետ շրջվեց, բայց քայլերը չարագացրեց: Տիկնիկային թատրոնի մոտ մենակ նստեց սեւ «Լինկոլնը» եւ հեռացավ:

Իվան Ռիբկին. «ԼՂ ժողովուրդը պետք է գտնի իր ինքնորոշումը»

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ԱՊՐԻԼ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ. «Ազգային ինքնագիտակցությունը բավականին լուրջ փոփոխություններ է կրում, եւ այդ փաստի հետ ցանկացած լուրջ քաղաքագետ թե պետության ներսում, թե նրանից դուրս, պետք է հաշվի նստի», հայտարարեց ՌԴ փոխվարչապետի պաշտոնակատար Իվան Ռիբկինը, որը Երեւանում մասնակցում էր ՀՀ նորընտիր նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի երդման արարողությանը:

«Լեռնային Ղարաբաղի ժողովուրդը պետք է գտնի իր ինքնորոշումը, եւ այս ընտրության հետ պետք է հաշվի նստեն բոլորը», ասաց Ի. Ռիբկինը: Նրա խոսքերով, Հայաստանի նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը ղարաբաղյան հիմնախնդրի խաղաղ կարգավորումը չի սկսում դատարկ տեղից. «Էական քայլեր են կատարվել Մինսկի խմբի կողմից, եւ այս ամենը անկասկած հանդիսանում է այն հիմքը, որով կարելի է գնալ»:

«Վեց տարվա անկախության ընթացքում Հայաստանն ընտրում է հանրապետության երկրորդ նախագահին ժողովրդավարական ճանապարհով, ինչը ճանաչվել է համաշխարհային հանրության, ընտրություններին մասնակցած բոլոր միջազգային դիտորդների կողմից: Դա մեզ համար շատ հաճելի է», ասաց Իվան Ռիբկինը:

Վ. Սիրադեղյանը Ռ. Քոչարյանի հաղթանակը օրինաչափ է համարում

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ԱՊՐԻԼ, ՍՆԱՐՔ. Ռոբերտ Քոչարյանի հաղթանակը նախագահական ընտրություններում օրինաչափ է, հայտարարեց ՀՀՇ ղեկավար Վանո Սիրադեղյանը, ավելացնելով, որ հաղթողի դերում ուրիշի չէր էլ տեսնում:

«Հնարավո՞ր է արդյոք նրա խոսքերից եզրակացնել, թե ինքը քվեարկել է Քոչարյանի օգտին» հարցին, Սիրադեղյանը պատասխանեց. «Կարելի է»: Ինչ վերաբերում է ՀՀՇ-ին, «նրանք մասնակցել են ընտրություններին «ազատ ռեժիմով»: Սակայն պարզ է, որ ՀՀՇ-ն այդ ռեժիմով քվեարկել է հօգուտ Քոչարյանի, քանի որ բոլոր այս տարիներին նրան ավելի շատ գիտեր որպես նախագահի թեկնածուի, քան Կարեն Դեմիրճյանին, նշեց Սիրադեղյանը:

Սիրադեղյանը ասաց, որ ՀՀՇ-ի ծրագիրը նույնն է, տարբերությունը միայն այն է, որ կուսակցությունը այժմ «իշխանության գլուխ չէ»: Նրա կարծիքով, ներկայիս կառավարությունը «Հայաստանի քաղաքական եւ տնտեսական կուրսի փոփոխման ուղիներ չունի» եւ ՀՀՇ-ն, նրա կարծիքով, ներկայիս կամ ապագա խորհրդարանում կպաշտպանի այդ կուրսով արվող ցանկացած քայլ: «Իսկ դրա փոփոխման դեպքում, ինչը քիչ հավանական է, ՀՀՇ-ն լուրջ ընդդիմություն կդառնա եւ կպաշտպանի կուսակցության գործունեության հիմքում դրված ժողովրդավարական արժեքները», խոստացավ Սիրադեղյանը:

Սիրադեղյանի խոսքերով, երկրի նոր նախագահը առայժմ ՀՀՇ-ի հետ պաշտոնական խորհրդատվություն չի անցկացրել, սակայն ՀՀՇ-ն անկասկած պատրաստ է այդ երկխոսությանը: ՀՀՇ-ն կանի՞ այդ ուղղությամբ առաջին քայլը, թե՞ կսպասի հրավերի. Սիրադեղյանը պատասխանեց. «Այդ հարցը պահանջում է, որ առաջին քայլը անի նա, ով իշխանություն ունի, որպեսզի մենք իշխանություններին չփաթաթենք մեր կամքը, մեր առաջարկությունները: Եվ, ամենայն հավանականությամբ, այդպես էլ կլինի»:

ԲԱՔՈՒ

Ադրբեջանն ու ԱՄՆ-ը ցանկանում են զարգացնել ռազմական համագործակցությունը

Հեյդար Ալիեւը Բաքվում հանդիպեց ԱՄՆ-ի ներկայացուցիչների հետ, որտեղ քննարկվել Ադրբեջանի եւ ԱՄՆ-ի ռազմական կապերի ամրապնդման հարցը: Սենատոր Ջոն Ուորները եւ Եվրոպայում ԱՄՆ-ի ռազմածովային ուժերի հրամանատար, ծովակալ Ջոզեֆ Լոպեսը Հեյդար Ալիեւի հետ զրույցում շեշտեցին տնտեսական եւ մշակութային կապերի զարգացման հետ միաժամանակ նաեւ ռազմական կապերի ամրապնդման կարեւորությունը: Սենատոր Ուորները ընդգծեց Ադրբեջանի ռազմավարական դերը տարածաշրջանում, որը ոչ միայն նավթով հարուստ երկիր է, այլեւ ի վիճակի է ապահովել տրանսպորտային հոսքը Եվրոպայի եւ Ասիայի միջեւ: Իսկ ծովակալ Լոպեսը հասկանալ տվեց, որ Մ. Նահանգները գոհ է Ադրբեջանի հետ ռազմավարական գործընկերության աճի դինամիկայով: Բաքվի դիտորդները ամենեւին պատահական չեն համարում ամերիկյան բարձրաստիճան ռազմական պատվիրակության այցը, որի կազմում ընդգրկված են ԱՄՆ-ի ռազմածովային ուժերի բարձրագույն պաշտոնյաները: Նրանց կարծիքով Ադրբեջանը մտադիր է արդիականացնել Կասպից ծովի իր նավատորմը եւ հույս ունի, որ ԱՄՆ-ը կօգնի իրեն այդ հարցում: Թուրանի գործակալության նավթի հարցերով փորձագետ Շաբանովը կարծում է, որ Ադրբեջանը որոշել է արագացնել իր նավատորմի արդիականացումը, քանի որ ադրբեջանական ռազմական կադրերը զգալիորեն զիջում են ռուսաստանյան եւ իրանյան ռազմանավերին եւ վերջերս Ռուսաստանը Կասպից ծովի հյուսիսային մասում զորախաղեր անցկացրեց: Բաքվի պաշտոնական շրջանակները սակայն դեռ հերքում են այդ լուրերը: Իսկ ՆԱՏՕ-ի «Համագործակցություն հանուն խաղաղության» ծրագրի շրջանակներում ընթացող բանակցություններում Ադրբեջանի ղեկավարության ներկայացուցիչ Ռզա Իբադովը վկայում է, որ դեռ վաղ է խոսել որեւիցե ռազմական համագործակցության մասին նույնիսկ Կասպից ծովի բնագավառում, քանի որ ՆԱՏՕ-ն զգուշություն է ցուցաբերում Ադրբեջանի հետ այդպիսի համագործակցության հարցում: Սակայն Հեյդար Ալիեւը եւ ամերիկյան ներկայացուցիչները լրագրողների ներկայությամբ չորեքշաբթի օրը հավաստեցին իրենց երկրների ցանկությունը՝ զարգացնել երկկողմանի հարաբերությունները նաեւ ռազմական ոլորտում:

Պատր. Գ. Է. Տ.

digitised by A.R.A.R.@

ՊԱՇՏՈՆԱՄՈՒՏ

Հանրապետության նախագահը երդվեց

Սկիզբը էջ 1

Վեհափառի խոսքերով, «մեր հայրենիքը, տնտեսությունն ու ժողովուրդը չեն փրկվի սոսկ դրամով ու միայն զենքով»: Երկիրը չի փոխվի միայն կառույցներ ու դրույթներ փոխելով: Երկիրը կփոխվի, երբ մարդն ինքն ունենա քաջություն փոխվելու եւ պատրաստ լինի ինքն իրեն մշտապես բարեփոխելու, իսկ Հայաստան աշխարհում եւ ողջ հայ ժողովրդի կյանքում ստեղծվի ներդաշնակություն հոգեւոր եւ նյութեղեն իրականությունների, արժեքների եւ երեւույթների միջեւ, միշտ բարձր պահելով հոգեւորի գերիշխանությունը...

Հոգեւոր առաջնորդի ցանկություններին կուզենայի ավելացնել հոգեւոր ոլորտի մի երախտավորի ցանկությունը եւս: Խոսքը Օհան Դուրյանի մասին է, որ նախքան հանդիսավոր համերգը սկսելը հարկ համարեց ժողովրդի անունից եւ ժողովրդի իրավունքով դիմել նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին պատգամով՝ չմոռանալ նախընտրական կարգախոսը՝ «Իմ կուսակցությունը ժողովուրդն է»:

Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը, ի դեպ, կարճ ելույթով արդեն իսկ հաստատեց կարգախոսը՝ շնորհակալություն հայտնելով Հայաստանի բոլոր քաղաքացիներին ընտրություններին ակտիվորեն մասնակցելու համար, անկախ ում են տվել իրենց ձայնը: «Ընտրված նախագահը բոլորի նախագահն է», հայտարարեց նա, համարելով ընտրությունները մեր պետականության ամրապնդման եւ հետագա առաջընթացի գրավական:

Իր առաջին ելույթով պրն նախագահը ներկայացրեց այն գաղափարները եւ ծրագրերը, որոնք կլինեն Հայաստանի զարգացման ուղենիշներն առաջիկա հինգ տարում:

Դրանք են՝ ամուր եւ կայուն տնտեսություն, որի երաշխիքն է ժողովրդի եւ յուրաքանչյուր մարդու բարեկեցությունը:

Մեծածավալ, բազմակողմանի եւ քրտնաջան աշխատանք, որը կպահանջի ներքին հասարակական համերաշխություն, միաբանություն, կառուցողական, [illegible] գործակցություն: Այսպիսի միջավայրի կերտման նախաձեռնողն ու երաշխավորը կլինի երկրի նախագահը, ապահովելով ժողովրդավարական նորմերի զարգացումն ու խորացումը, կուսակցությունների եւ հասարակական կազմակերպությունների անարգել գործունեությունը հարգանքի եւ փոխըմբռնման մթնոլորտում:

Պետականության ամրապնդման գործում բեկումնային համարվեց սահմանադրական բարեփոխումների իրականացումն իշխանության տարբեր ճյուղերի միջեւ հավասարակշռված փոխհարաբերությունների ստեղծման առումով, նախագահ-կառավարություն, նախագահ-Ազգային ժողով կապերի հստակեցման առումով:

Որպես գերխնդիր որակավորվեց երկրում օրենքի գերիշխանության հաստատումը:

Եվս մեկ անգամ արձանագրելով բարեփոխումների գործընթացի անշրջելիությունը, Ռոբերտ Քոչարյանն ընդգծեց նոր սկզբունքներով եւ մոտեցումներով ղեկավարվելու անհրաժեշտությունը: Զարգացման քաղաքականության առանցքը կազմող քաղաքական եւ տնտեսական որոշումները, ըստ Քոչարյանի, պետք է համապատասխանեն հասարակության պահանջներին եւ տրամադրվածությանը:

Այսպիսով հռչակվեց սոցիալական տնտեսություն զարգացնելու ուղենիշը, որի նպատակային խնդիրը կլինի սոցիալական արդարության հաստատումը:

Արտաքին քաղաքականության բնագավառում նախատեսված է Հայաստանի դերի հաստատումը թե տարածաշրջանում, եւ թե համաշխարհային տնտեսության ու քաղաքականության մեջ: Լեռնային Ղարաբաղի խնդիրը որպես համազգային խնդիր պետք է լուծվի՝ ելնելով խաղաղ կարգավորման սկզբունքից, Ղարաբաղի ժողովրդի ազատ ինքնորոշման իրավունքների միջազգային ճանաչումից, Հայաստանի հետ Արցախի մշտական աշխարհագրական կապի հաստատումով: Ինքնին խնդրի կարգավորումը պետք է ապահովի պատմական արդարության հաղթանակը:

Ըստ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի ուղենիշների, հինգ տարիների ընթացքում Հայաստանը պետք է ներկայանա աշխարհին որպես համայն հայության ջանքերով կայացած ժողովրդավարական խաղաղասեր եւ խոստումնալից մի երկիր:

Ինչ վերաբերում է ազգի միասնության գերխնդրին, ապա երդման արարողության հանդիսություններում միասնության գաղափարն ավելի քան տեսանելի տրամադրություն էր ստեղծում: Հատուկ նիստին մասնակցում էին ԼՂՀ նախագահ Արկադի Ղուկասյանը, ԼՂՀ վարչապետը, խորհրդարանի նախագահը, կառավարության անդամները, ներկա էին սփյուռքահայությունը եւ սփյուռքի կուսակցությունները ներկայացնող պատվիրակությունները, Հայաստանի բոլոր ազդեցիկ քաղաքական կուսակցությունների ներկայացուցիչները, նախագահության թեկնածուները, բացառությամբ Կարեն Դեմիրճյանի եւ Դավիթ Շահնազարյանի: Դահլիճում չերեւաց նաեւ Վազգեն Մանուկյանը: Հրավերն ընդունել էր եւ ներկա էր ՀՀ առաջին նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը, ինչը կարելի է մեկնաբանել որպես իշխանության խաղաղ սերնդափոխության եւ ներքին կայունության ապահովման խորհրդանիշ, նախագահական ինստիտուտի ամրապնդման նշան:

Այս ամենը լավ մեկնարկ է նորընտիր նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի համար: Սակայն դահլիճում տիրող հանդիսավորության եւ փոխըմբռնման մթնոլորտը երեւի թե հարցականներ առաջացներ բոլոր նրանց համար, ով դուրս գալով Ազատության հրապարակ, ականատես էր դառնում խեղճ ու թշվառ բազմությանը, որը եւս եկել էր ողջունելու իր ընտրած նախագահին:

Ակամա հարց էր ծագում. «Արդյո՞ք այս թշվառության մեջ ճոխ հանդիսություններն անհրաժեշտ էին»: Երեւի թե՝ այո, որովհետեւ երեկ՝ ապրիլի 9-ին Ազգային ժողովի հատուկ արտագնա նիստով ազատատենչ Ազատության հրապարակում գտնվող մշակույթի օջախում հատուկ արարողությամբ եւ երեկոյան նույն հրապարակում տեղի ունեցած համերգ-տոնակատարությամբ նոր իմաստավորում ստացավ ՀՀ նախագահի երդումը ժողովրդին: Իմաստավորվեց երդման պատասխանատվությունը՝ ստեղծելով նոր ավանդույթ նախագահական ընտրությունների համակարգում:

Վերջին մեկուկես տարվա ընթացքում երկրորդ անգամ մեր ժողովուրդն ունկնդիր եւ ականատես է լինում նախագահի երդման ըստ ամենայնի խորհրդանշական արարողակարգին, եւ այնպես տրամագծորեն տարբեր է Հայաստանի առաջին, սակայն նախագահության երկրորդ ժամկետը թեւակոխած նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի եւ Հայաստանի երկրորդ, բայց առաջին անգամ ընտրված նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի նախագահական իրավասությունների ստանձնման իրադ- կեցվածքի պայմաններում, հասկանալի անհանգստության, հոգնածության եւ անտարբերության հոգեմաշ զգացողություն: Մթնոլորտը նյարդային էր, համապատասխանաբար նյարդային, «կոմպլեքսավորված» էր նախագահի երդման հեղինակային տեքստը ի պատասխան «գործել բացառապես... հեռու մնալ... մերժել...», մարդկային առումով՝ «չարաշահել... չդիմել... չհավակնել... չընկրկել... չշփոթվել... տուրք չտալ... մերժել... ատել... չհանդուրժել... արհամարհել... վանել... օտարել...» մերժողա- րական անդորրի պայմաններում դժգոհություններ արտահերթ ընտրություններում տեղ գտած խախտումներից, անշուշտ, առկա են, սակայն զայրույթի, չարացածության մթնոլորտ չկա: Եթե ընտրությունների երկրորդ փուլում չհաղթած թեկնածուի ընտրազանգվածն առանձին հույսեր չի կապում «քոչարյանական հնգամյակի» հետ, ապա Քոչարյանի ընտրազանգվածը հիմնականում վստահում է եւ փոփոխությունների լույս, որ ավելի կարեւոր է, հիմնավորված ակնկալիքներ ունի ընտրված նախագահից:

ՉՈՒԳԱՀԵՌՆԵՐ

Սկսվեց «քոչարյանական հնգամյակը»

ություն, որ զուգահեռներ անցկացնելու ակամա ցանկություն է առաջացնում:

Տեր-Պետրոսյանի նույնանման արարողությանը նախորդել էին չարաբաստիկ սեպտեմբերի 25-ը եւ նույնքան չարաբաստիկ 26-ը, ընդդիմության միասնական թեկնածուի կողմից ընտրությունների արդյունքների չքավարարված բողոքարկումը Սահմանադրական դատարանում, ներքաղաքական առճակատումը, համընդհանուր հիասթափությունը ոչ միայն ընտրողների մի ստվար հատվածի համոզմամբ, ժողովրդի ընտրության, կամքի արտահայտման ոտնահարումից, այլեւ ընդդիմության անկարողությունից, սեփական հաղթանակին տեր կանգնելու անընդունակությունից: Ոգեւորություն, հասկանալի է, չկար, քաղաքական-տնտեսական, կենցաղային ծիրում դրական տեղաշարժերի նկատմամբ վստահություն առավել եւս: Արցախի հիմնախնդրի կարգավորման «ճակատում» տագնապ կար, արտաքին ճնշումների նկատմամբ նախկին նախագահի «ըմբռնողական» կամ ժխտողական բառապաշարով հագեցած: Զարմանալի էր երդման տեքստի հատկապես վերջին, «շնորհակալությանը» նախորդող արտահայտությունը «Ոչինչ չունել շնորհակալության, երախտագիտության կամ հատուցման ակնկալիքով»: Շնորհակալությունը, երախտագիտությունն ինքնին դրական հասկացողություններ են, դրանց ակնկալիքը դատապարտելի չէ: Հատուցումից խուսափելը, եթե խոսքը «կաշառք ստանալու» մասին է, գուցե թե տեղին է, բայց, այնուամենայնիվ, այնքան էլ սազական չէ երդման տեքստին, որ, ի դեպ, «փորփրում ենք» ոչ թե նախկին նախագահին քննադատելու, այլ արձանագրելու համար, որ երդմանը ընդամենը 17 ամիս հետո հաջորդած նախագահի հրաժարականը պատահականություն չէր, այլ թելադրված ու պայմանավորված էր պարտականությունների վերստանձնման որոշակիորեն անհավասարակշիռ մուտքով:

Ռոբերտ Քոչարյանի երդման արարողությունն անցավ եթե ոչ բացարձակ, ապա հարաբերական հասա-

Նախագահը հանգիստ է, ինքնավստահ, երդման տեքստը սակավախոս, ելույթը՝ ավելորդաբանություններից զերծ, զուսպ, բայց հագեցած: Նորություն է երդման արարողության տեղը՝ Ազգային օպերայի եւ բալետի թատրոնի դահլիճ, որի հյուրը Ազգային ժողովի արտագնա նիստն է՝ հրավիրված դիվանագետների, մշակույթի, քաղաքական գործիչների մասնակցությամբ: Արարողակարգի «շքեղությունը» վստահաբար դեռ կքննարկվի երդվյալ ընդդիմադիր ընդդիմախոսների կողմից: Կքննարկվի նաեւ օրվա տոնականությունն ընդգծող համերգի անցկացումն Անկախության հրապարակում, որով «կպակվի» ոչ շարքային այսօրվա խորհուրդը, թե պետք նախագահը ձեռնադրվում է ոչ թե ամեն տարի, այլ «արտակարգ իրավիճակների» բացակայության դեպքում, հնգամյա պարբեր[illegible] ղեկցվի տոնական մանրամասներով, որ ցավալիորեն անբնական են դիտվում չձեւավորված ավանդույթների խորապատկերում:

Նորընտիր նախագահին եւ բոլորիս «համերաշխության, միաբանության, կառուցողական քաղաքական երկխոսության եւ համագործակցության» վրա հիմնված «մեծածավալ, բազմակողմանի եւ քրտնաջան համատեղ աշխատանքին» արդյունավետություն մաղթելով, հուսանք, որ տեսությունը վերջապես կվերահաստատի իր կարգավորիչ գործառույթը Հայաստանի քաղաքական եւ տնտեսական զարգացումներում, ինչպես խոստանում է Ռոբերտ Քոչարյանը, եւ տեր կկանգնի ինքնահոսի մատնված «գործընթացների» փոխպայմանավորված շարանին մանր, բայց հաստատուն քայլերով կառուցելով արժանապատիվ գոյության հայկական ամրոցը...

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

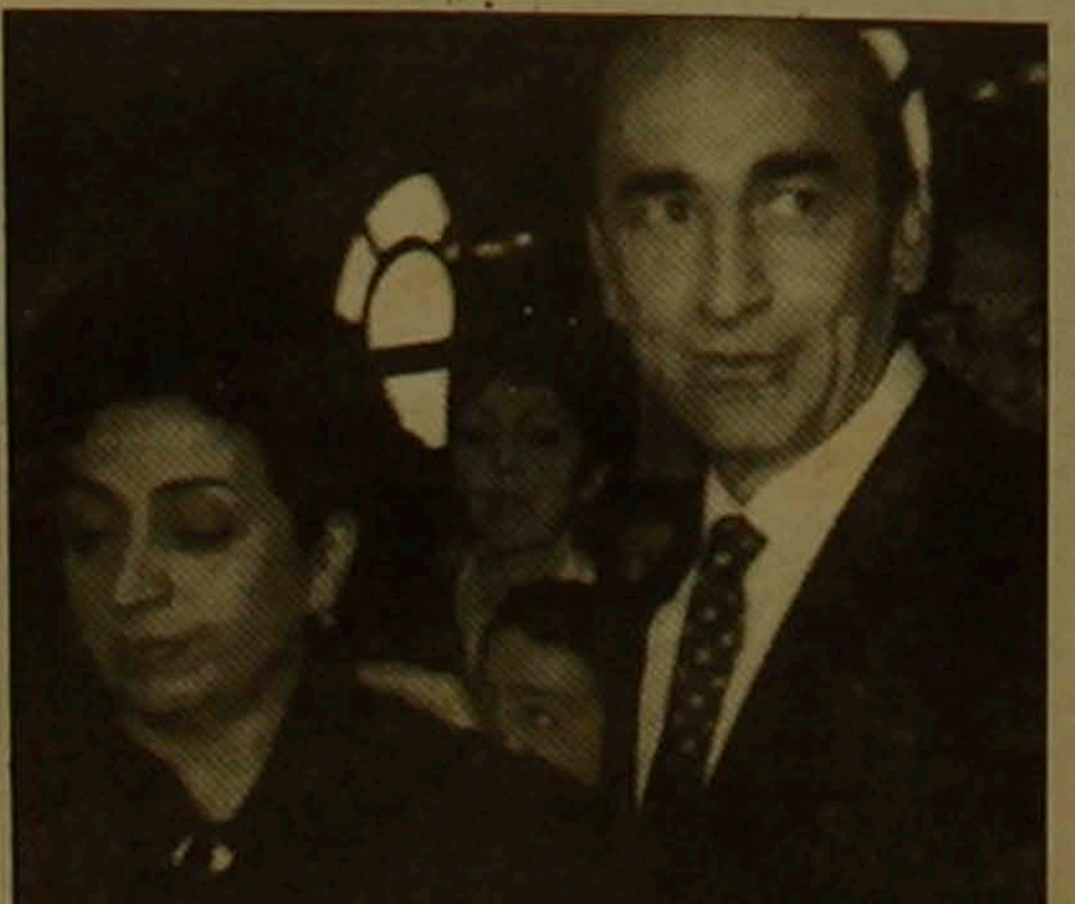

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակությամբ է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ /հեռ. 529221
Տնօրէնութիւն /հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայութիւն /581841
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor.
H. AVEDIKIAN /phone 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ԸՆԹԱՑԻԿ

ՍՈՑ. ԴԻՏԱՐԿՈՒՄՆԵՐ

«Ժողովուրդը պետք է ճնշի իշխանություններին, որպեսզի նրանք կատարեն խոստումները»

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ԱՊՐԻԼ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հայաստանի նախագահի ընտրությունների երկու փուլերի ընթացքում հնչած ամենատարբեր սոցիոլոգիական հետազոտությունների ու կանխատեսումների թվում, թերեւս, իրականությանն առավել մոտ դուրս եկան «Սոցիոմետր» անկախ սոցիոլոգիական կենտրոնի կանխատեսումները: Ներկայացնում ենք «Նոյյան տապանի» հարցազրույցը կենտրոնի տնօրեն Ահարոն Ադիբեկյանի հետ:

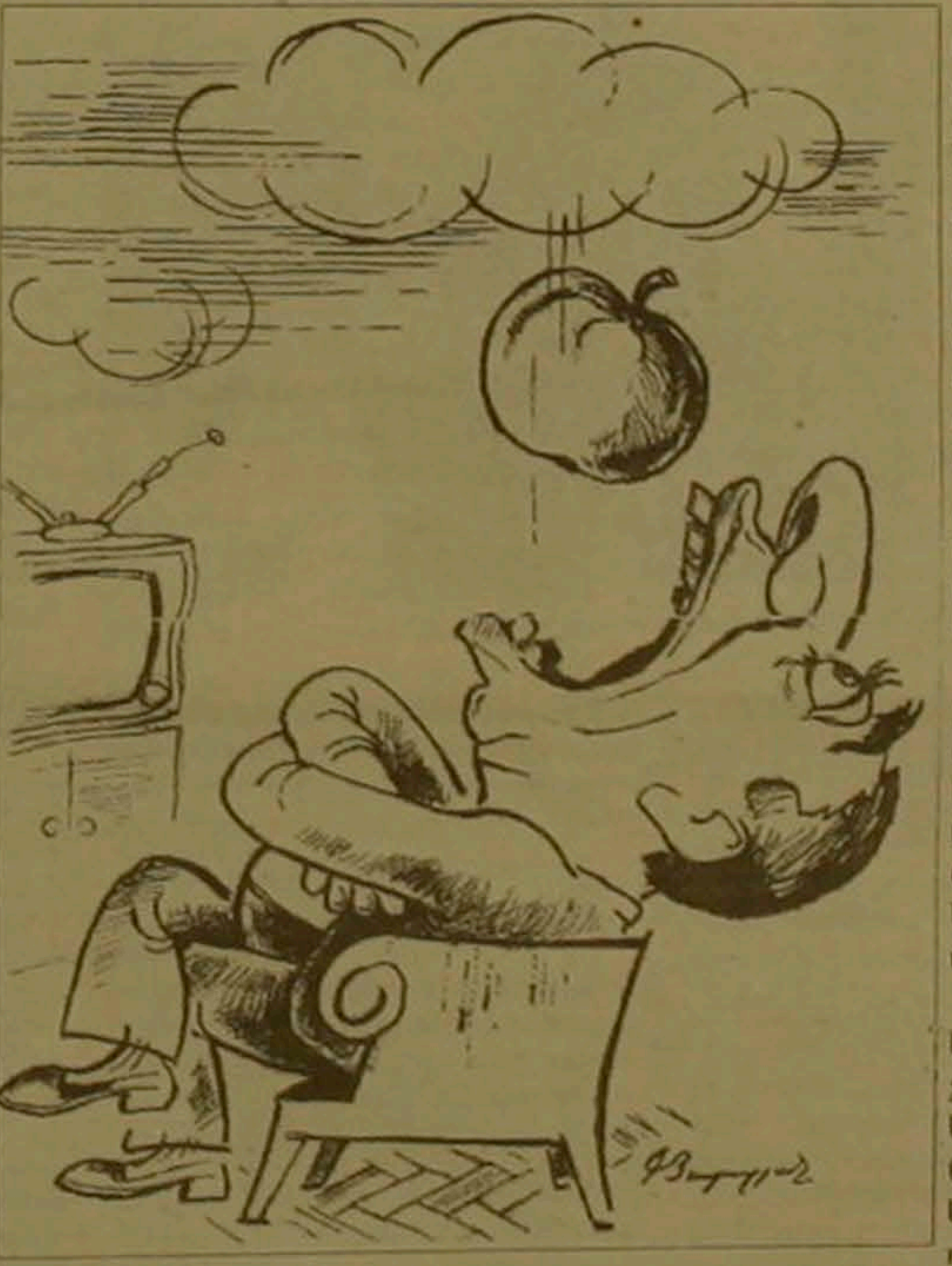

– Ի՞նչ կասեք այն կարծիքի մասին, թե սոցիոլոգը ընտրություններից առաջ չպետք է հրապարակի թվեր եւ ապակողմնորոշի մարդկանց: Օրինակ, մեր հայտնի սոցիոլոգներից մեկը կարծիք հայտնեց, որ նման հրապարակումներով սոցիոլոգիան դառնում է քաղաքական շահարկումների առարկա:

– Ընդհակառակը՝ հրապարակումը պետք է: Բոլոր քաղաքակիրթ երկրներում ընտրարշավներն ուղեկցվում են հարցախույզներով, որոնք շատ կարեւոր են քար-ցացումների համար եւ հնարավորություն են տալիս կատարել համապատասխան վերլուծություններ: Ճիշտ է, անկախ ամեն ինչից, կան նաեւ մարդիկ, որոնք սիրում են միշտ գնալ հաղթողների եւ ուժի ետեւից, սակայն նրանք մեծ թիվ չեն կազմում: Հայաստանի դեպքում առաջադրված էին մարդիկ, որոնք ներկայացնում էին ոչ թե որեւէ կուսակցություն, այլ իրենց խմբերով ժողովրդին: Դրա համար ես իմ մասնագիտական պարտքը համարեցի հրապարակել արդյունքները եւ կողմնորոշել ժողովրդին:

– Երեկ ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը ստանձնեց իր պաշտոնական պարտականությունները: Սակայն, փաստորեն ընտրողների մոտ 40 տոկոսը գերադասությունը տվել է մյուս թեկնածուին: Ովքե՞ր են կազմում այդ ընտրազանգվածը: Հնարավո՞ր է, որ հենց նրանք էլ հետագայում դառնան այն ուժը, որի վրա հենվի ընդդիմությունը:

– Փաստորեն Կարեն Դեմիրճյանի կողմնակիցներն իրենց ընտրությամբ արտահայտեցին իրենց ընդդիմությունն ընդդեմ ցանկացած իշխանության (իսկ տվյալ դեպքում Ռոբերտ Քոչարյանը որպես վարչապետ ներկայացնում էր իշխանությունը), որը նրանց ենթագիտակցության մեջ մնացել է նախորդ իշխանությունների տեսքով: Դեմիրճյանն այդպես էլ չստեղծեց մի գաղափարական կամ ռազմավարական պլատֆորմ, որի շուրջը համախմբեր գոնե մտավորականությանը: Երբ ուշադրություն դարձնենք, նա գրեթե միշտ մենակ էր խոսում, նրա կողքին ուրիշ ելույթ ունեցողներ չկային: Դա մոտավորապես նման էր նրան, որ մեկը պարում է, մյուսները շրջապատած ծափ են տալիս: Դեմիրճյանի ընտրարշավը մի բառով կարելի է անվանել մենապար: Իսկ սովորաբար հաղթում է այն թեկնածուն, որը թիմ ունի: Գիտեմ, որ դրան Դեմիրճյանը «թիմ» հասկացությունը չի ընդունում, բայց ապացույցի կարիք չունի այն փաստը, որ միայն թիմով կարելի է հաղթանակ տանել: Քաղաքականությունը եւ խաղ է, եւ թղթախաղ, եւ արվեստ է, եւ գիտություն: Հեշտ չէ մտնել քաղաքական ասպարեզ չիմանալով այս ամենը:

Կարեն Դեմիրճյանի ընտրազանգվածի միայն 48 տոկոսն էր հավատում նրա հաղթանակին, իսկ Ռ. Քոչարյանի հաղթանակին հավատում էր նրա կողմնակիցների 95 տոկոսը: Ավելի չեզոք դիրք գրավողների 29 տոկոսը հավատում էր Դեմիրճյանի հաղթանակին, իսկ Քոչարյանի հաղթանակին՝ 71 տոկոսը: Սա նշանակում է, որ նույնիսկ Քոչարյանին չընտրած մարդիկ շատ չեն հուսալքվել: Նրանցից յուրաքանչյուրը, թերեւս, գիտակցում է, որ նոր նախագահը թեկուզ եւ իր ընտրյալը չէ, սակայն ի վիճակի է կատարելու իր խոստումները, որոնք, ի դեպ, քիչ են տարբերվում նրանց ընտրյալի խոստումներից: Այսինքն, սարսափելի ոչինչ չկա, եւ շուտով ամեն ինչ կընկնի իր տեղը:

– Ուրեմն այն կարծիքները, թե հնարավոր է, որ ժողովրդի մեջ առաջանա պառակտում, բարոյահոգեբանական անկում, սխա՞լ են:

– Ընդհակառակը, ինձ թվում է, որ պետք է լինի վերելք: Մեր այն հարցմանը, թե հավատո՞ւմ եք արդար եւ ազատ ընտրություններին, «այո» էր պատասխանել մոտ 50 տոկոսը: Երբ անգամ ընդունենք, որ խախտումները կազմել են ընտրությունների արդյունքների կեսը, ուրեմն ամեն ինչ այնպես է, ինչպես որ սպասում էր ժողովուրդը: Երբ մեկ քառորդ են կազմել, ապա ժողովրդի ենթադրությունները չափազանցված էին եւ նա սպասում էր ավելի վատ, «կեղտոտ» ընտրությունների: Ժամանակ է պետք, որ ազգն ինքը պատրաստ լինի ժողովրդավարությանը: Ես որպես սոցիոլոգ չունեմ պատրանքներ: Երբ մեկը մտնում է քաղաքական պայքարի մեջ, ապա պետք է կարողանա կամ բոլոր միջոցները կիրառել, կամ շատ միջոցների դեմ ունենալ կանխարգելիչներ: Երբ չկան դրանք, չպետք է մտնել պայքարի մեջ: Չի կարող պահել, որ ազգը սուրբ ու կատարյալ լինի, եւ միայն «կեղտոտ ու խարդախ» քաղաքական գործիչները նրան տանեն սխալ ճանապարհով: Մեր ժողովուրդն իր հոգեբանությամբ դեռեւս ինքն էլ պատրաստ չէ ժողովրդավարությանը, նա դեռ պետք է մաքրվի, որ կարողանա մաքուր ընտրություններ կատարել: Ինչպե՞ս կարող է մաքուր ընտրություն կատարել այն ժողովուրդը, որի միայն կեսն է հավատում, որ ընտրությունները պետք է արդար եւ ազատ լինեն:

– Ձեր կանխատեսումներով երկրորդ փուլի շեմին ընտրողների ակտիվությունը 55 տոկոս պետք է լիներ, սակայն ԿԸՀ-ի տվյալներով հասավ 68 տոկոսի: Ինչո՞վ եք բացատրում այդ փաստը:

– Հնարավոր է, որ ընտրությանը մասնակցածների թվի աճը նաեւ խախտումների հաշվին եղավ, դա չի բացառվում: Երկրորդը պատճառը թերեւս այն էր, որ երկու թեկնածուներն էլ ունեին լավ աշխատող խմբեր, որոնք բարձրացրին բնակչության ակտիվությունը: Հնարավոր է նաեւ, որ այդ 55-ին գումարվեց այն 10 տոկոսը, որն առաջին փուլին չէր մասնակցել, քանի որ դեռեւս կողմնորոշված չէր: Այնուամենայնիվ, բոլոր հաշվարկներով, 60 տոկոսը չպետք է գերազանցվեր, իսկ եթե գերազանցվել է, նշանակում է հաստատ հիմքեր են եղել, իսկ հետաքրքրությունը մեծ է եղել, կարողացել են բորբոքել մարդկանց կրքերը:

– Ըստ Ձեր հարցումների, Քոչարյանի եւ Դեմիրճյանի օգտին ձայների հարաբերակցությունը կազմում էր համապատասխանաբար 50 եւ 44 տոկոս, եւ եւս 6 տոկոսը չէր կողմնորոշվել: Մինչդեռ տարբերությունը կազմեց մոտ 20 տոկոս...

– Այդ տարբերությունն այնքան էլ էական չէ: Եթե ընդունենք, որ չկողմնորոշվածների 6 տոկոսը կողմնորոշվեց դեպի Քոչարյանը, ապա նրա ձայների բաժինը կհասներ 56 տոկոսի: Բացի այդ, պետք է հաշվի առնել, որ Դեմիրճյանի մի ձայնի կորուստը, ըստ էության, կրկնապատկում է տարբերությունը:

– Ընտրարշավի 50 օրերը անվանում են «շոկային թերապիա» Հայաստանի բնակչության համար: Երկա՞ր կշարունակվի դա:

– Իհարկե, այս օրերն ալեկոծեցին ազգը: Այդ ալիքը դեռ կմնա մինչեւ նոր նախագահի գործունեության դրական պտուղները: Հենց որ բնակչությունը զգա, որ նոր քամի է փչում, ինչ-որ բան տեղից շարժվում է, նա միանգամից թե՛ բարոյահոգեբանորեն, թե՛ քաղաքականապես կփոխվի: Ճիշտ է, ավելի «կամակորները» չեն ընդունի այդ փաստը, սակայն ավելի պրագմատիկները կհամոզվեն, որ Հայաստանի ժողովուրդն, ընտրելով Ռոբերտ Քոչարյանին որպես իր նախագահ, ճիշտ ընտրություն է կատարել: Պարզապես, ոչ թե պետք է հուսալ, այլ շարունակել ճնշում գործադրել իշխանությունների, նոր ձեւավորվող կառավարության վրա, որպեսզի նրանք կատարեն իրենց խոստումները եւ գտնեն միջոցներ դրանք իրականություն դարձնելու համար: Այսինքն ժողովուրդը չպետք է նստի տանը եւ սպասի փոփոխությունների, այլ պետք է շարունակի ակտիվորեն ներգործել իշխանությունների վրա:

Հարցազրույցը վարեց
ՎԱՅՈՒՆ ՍՈՒՔՈՅԱՆԸ
Հատուկ «Ազգի» համար

ԿՐՈՆԱԿԱՆ

Խաչելություն (Ավագ ուրբաթ)

Հուդայի դավաճանությունից հետո քահանայապետերն ու դպիրներն ամեն ինչ արին, որ Հիսուսին իշխանությունների կողմից մահվան դատապարտեն: Մինչ Երուսաղեմ գալը Քրիստոսն ասել էր իր աշակերտներին, որ իրեն պիտի բռնեն, չարչարեն, ծաղրեն ու խաչեն, որ պիտի մեռնի, ապա երրորդ օրը հարություն առնի:

Եվ ահա ուրբաթ օրը Գողգոթա կոչված տեղում Փրկչին խաչ են բարձրացնում: Նա սոսկալի չարչարանքներ է կրում, քանի որ իր վրա էր վերցրել աշխարհի մեղքերը: Մարդիկ անցնում էին նրա մոտով, հայհոյում ու ծաղրում: Այնտեղ են նաեւ նրա մերձավորները, այդ թվում նրա մայրը՝ Մարիամը, Հովհաննեսը, Մարիամ Մագդաղենացին: Մինչ երեկո Քրիստոս ավանդում է իր հոգին: Երեկոյան Հովսեփ Արիմաթացին եւ Տիրոջ մերձավորները նրան իջեցնում են խաչից ու թաղում:

– Ահա խաչի ծանրության տակ կքած Գողգոթա է բարձրանում Աստծո Որդին, որ աշխարհ էր եկել՝ իր արյունով փրկելու մարդուն մեղքի ստրկությունից: Ահա աշխարհի փրկիչը աշխարհի կողմից մերժվել ու դուրս է հանվում աշխարհից: Նրան ավազակների հետ դատապարտել ու պատժի վայրն են տանում, որ ենթարկեն անարգական մահի: Հիսուս գայթում է, ընկնում ու ելնում դժվարությամբ: Նա ուժասպառ է բոլորովին, վերջին օրերին կրած ծանր չարչարանքները նրան սպառել են իսպառ ու անզորել, եւ խաչի ծանրությունից ծալվում են ծնկները: Երկինքը կարկամել է, երկիրը զարհուրանքով է նայում մարդու կատարած գործին: Հպարտությունը, անկարգ ցանկությունը, մարմնի ծանր կրքերը, ահա մարդուն դարձյալ հեռացրել են իր Արարչից ու նետել ծանր տգիտության մեջ: Այսպես, աստվածային այցելությանը սպասող ժողովուրդը մերժում է Աստծո Որդուն: Այսպես Աստծո խոսքին ականջալուր ժողովուրդը խուլ է եւ աստվածային ճշմարտության առջեւ: Այսպես, փրկության լույսին սպասող ժողովուրդը կուրացել ու չի տեսնում հենց այդ լույսը: Ահա նրանք իրենց անգիտության կարծր խավարի միջով տանում են աշխարհի լույսը, որ խաչին բեւեռեն:

Քահանայապետերի, դպիրների ու զինվորների հետ կար ուղեկիցների մի մեծ բազմություն: Շատերն էին լալիս Արդարի համար: Երուսաղեմի դուստրերը լալիս էին ու չէին ուզում հավատալ, որ սուրբ վարդապետին, մարգարեներից ամենամեծին, ահա այդպես անարգել ու խաչելու են տանում: Հիսուսին հետեւող կանանց սրտերը կտրատվում էին արտակեղեք ցավից, նրանք երկինք ու երկիր վկա էին բերում, բայց չէին կարողանում հավատալ այդ սոսկալի անիրավությանը: Ուղեկցողների մեջ էր խառնամբոխը: Նրանք, որ Երուսաղեմում քահանաների ու ծերերի դրդմամբ ամբաստանեցին [illegible] Հիսուսին, ապա [illegible] տեղում ու պահանջեցին նրա մահը: Պոնտացի Պիղատոսը քանիցս ցանկացավ ազատել նրան, քանզի չէր տեսնում, որ նա մահվան արժանի որեւէ բան արած լիներ: Կուսակալը շատ լավ գիտեր, որ հրեաներն ատելությունից ու նախանձից են ուզում մարդուն կորցնել, ինքը չէր ուզում զուր տեղը մահվան դատապարտել Արդարին: Հրեաների Զատկի տոնի առթիվ կուսակալը սովորություն ուներ ազատ արձակել մի դատապարտյալի, եւ ահա, առիթը օգտագործելով, ուզեց ազատ արձակել Հիսուսին: Բայց ամբոխը հուզվեց, քաշկռտվեց, ոտքերով ու ձեռքերով փոշի հանեց, պատառոտած զգեստներ ծվատելով ծածանեց օդում՝ պահանջելով ազատ արձակել ավազակ Բարաբբային, իսկ Հիսուսին խաչ հանել: Կուսակալը ճարահատ ձեռքերը լվաց եւ տեղի տվեց ու Հիսուսին հանձնեց դատապարտողների ձեռքը:

Քնարական

Անսփոփ լալիս էին Երուսաղեմի դուստրերը: Հիսուսի ոտքերը ծալվում էին խաչի ծանրությունից: Նրա տանջահար մարմինը չէր ենթարկվում իր կամքին: Հիսուսին ծեծել, ծաղրել ու անարգել էին, նրա գլխին, իբրեւ թագ, փշե պսակ էին դրել՝ ծանակելու համար: Արյան գծեր կային Հիսուսի ճակատին ու այտերին: Ցավն ու տառապանքը համակել էր նրան համակրողներին, նրանք զարմացած ու ապշած էին, նրանք չէին կարողանում հասկանալ, թե ինչո՞ւ Աստված թույլ տվեց, որ իր Որդին փորձության ժամին այսքան տկարանա ու անզորի: Ինչո՞ւ զորեղ այս սոսկալի տանջանքները թեթեւացնելու ուժ ու կարողություն չի տալիս: Վարդապետին սիրողները բազմությանը խառնված՝ հեռվից հետեւում ու լալիս էին, անպատասխան կասկածն ահագնանալով՝ նրանց մեջ վախ էր ծնում:

Տառապանքներից ավերվել, բայց արդեն խաղաղություն էր վերգտել տանջահար դեմքը Հիսուսի: Նրա դեմքը մշտապես լուսավորող պայծառ ժպիտը հիմա լուսազիծ մի շող էր՝ շուրթից կախ: Հիսուսի համար անակնկալ իր անպատսելի թուլությունն էր, մնացյալ իրադարձությունները նա գիտեր կանխապես: Նա գիտեր, որ երկրի վրա առանց զոհողության ու տառապանքի չեն գտնվում պարգեւները հոգու, գիտեր, որ լույսն ու շնորհը իջնում են պարզված ձեռքին, որ վեր է ձգվել՝ իր ներսի ցավն ու արտաքին խավարը հաղթահարած: Մարդու փրկության համար ինքը նվաստանալով մարդու կերպարանք առավ, իբրեւ մարդ ապրեց, շրջեց ու գործեց, վարդապետեց մարդու լեզվով, այժմ էլ իբրեւ մարդ, իբրեւ մարմին ու բնություն պիտի կրի սահմանված չարչարանքները, մինչեւ վերջ ապրի ցավի սաստկությունը, որ զոհողությունը ճշմարիտ լինի եւ կատարվի արդարությունը: Քանի որ իր վրա մարդկության մեղքը վերցնելով՝ վերցրել էր նաեւ դատապարտության անեծքը, հիմա արարածին բաժին հասնող ծանր տառապանքով պիտի քավեր այդ մեղքը եւ մեկընդմիշտ լուծեր անեծքը՝ մարդու վրա դրված: Հիսուս նվաստանալով մեղավոր եղավ, որ մարդն իրենով արդարանա, ինքը երկրավոր եղավ, որպեսզի մարդը երկնավոր լինի:

digitised by A.R.A.R.@

ազգային

ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԲԱՐԽՈՒԴԱՐՅԱՆ
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս-քարտուղար

Օրենքի գերակայություն եւ սոցիալական հավասարության հաստատում

Պատմական ճակատագրի բերումով հայերս համախումբ չենք ապրում մի տարածքում. ժողովրդի կեսը ցրված է աշխարհով մեկ: Այդ պատճառով էլ համազգային խնդիրների շուրջ ժողովրդին միավորած դարձնելը մեր ազգային գերխնդիրներից է: Խորհրդային իշխանության տարիներին սփյուռքին նայվում էր ոչ թե ազգային, այլ քաղաքական հայեցակետից: Արցախյան շարժման սկզբնական խանդավառ շրջանում այդ միասնությունն ստեղծվել էր: Բայց, ցավոք, հետագայում չամրապնդվեց ու չխորացվեց:

Հայաստանի անկախության պայմաններում սփյուռքի հետ կապերի սերտացման քաղաքականություն չտարվեց եւ հանրապետությունում չստեղծվեց իրավական եւ բարոյահոգեբանական այնպիսի մթնոլորտ, որպեսզի յուրաքանչյուր սփյուռքահայ, երբ լինում է Հայաստանում, իրեն զգա մայր հայրենիքում: Կատարվեց հակառակը. անցած խորհրդային պայմաններում ստեղծված սփյուռքահայության հետ մշակութային կապերի կոմիտեն, որը դրական մեծ աշխատանք էր կատարում, փակվեց:

Մենք առաջին քայլերն ենք անում ժողովրդավարական պետության ստեղծման ճանապարհին: Եվ բազմակուսակցականությունը ժողովրդավարության էական հատկանիշներից է: Սակայն Հայաստանի նման փոքր երկրի համար մի քանի տասնյակ կուսակցությունների առկայությունը, իսկ հաճախ էլ նրանց մի մասի պայքարի ոչ քաղաքակիրթ մեթոդները այդ կուսակցություններին հասարակությունն առաջ մղող ընդդիմությունից դարձնում են հասարակության պառակտման, տարանջատման գործոն: Մինչդեռ կուսակցությունների գերնպատակը պետք է լինի ոչ միայն իշխանության գալը, այլեւ երկրում ժողովրդավարական գործընթացների եւ ընդհանուր առաջադիմությանը նպաստելը: Այս առումով միանգամայն դրական պետք է համարել այն հանգամանքը, որ ՀՀ նորընտիր նախագահը որեւէ կուսակցության չի պատկանում ու հնարավորություն ունի ներդաշնակել քաղաքական, հասարակական ուժերը, տնտեսական, գիտամշակութային ոլորտները եւ նրանց նպատակաուղղել համազգային խնդիրների լուծմանը՝ առանց նախապատվություն տալու որեւէ մեկին: Նախագահը պետք է լինի վերկուսակցական:

Եթե փորձենք բանաձեւել, պիտի ասենք, որ մեր ազգային միասնականությունն ապահովելու համար անհրաժեշտ է արտերկրի հայության հետ կապերի սերտացման բազմակողմանի մշակված քաղաքականություն: Անհրաժեշտ են օրենքի գերակայություն եւ սոցիալական հավասարության հաստատում անաշխատ եկամուտների բացառումով: Օրենքը պարտադիր պետք է լինի բոլորի համար՝ սկսած հողի աշխատավորից, մտավորականից, բանվորից մինչեւ հանրապետության նախագահը: Օրինականության անխտիր եւ հետեւողական կիրառումը մեծապես կնպաստեր տարանջատված հասարակության միավորմանը: Կցանկանայինք, որ ժողովրդի ծոցից դուրս եկած, պայքարի բովով անցած մեր նոր նախագահն իր անմիջական կապը չկտրի ժողովրդից: Պատմությունը ցույց է տվել, որ, որպես կանոն, իշխանությունն ապավինած ներկայացնող բյուրոկրատիայի միջոցով ժողովրդի հետ կապը միշտ էլ հանգեցրել է տխուր հետեւանքների: Լիահույս ենք, որ մեր ժողովրդի վստահությանն արժանացած նորընտիր նախագահը միշտ ունկնդիր կլինի համայն հայության ձայնին:

ԳԵՈՐԳ ԲՐՈՒՏՅԱՆ
ՀՀ ԳԱԱ փոխպրեզիդենտ, հայոց փիլիսոփայական ակադեմիայի պրեզիդենտ

«Տուր ինձ քու ձեռքդ, եղբայր ենք մենք...»

Կա մի թեւավոր խոսք. պատմությունը սովորեցնում է, որ մենք դասեր չենք առնում պատմությունից: Բայց մենք հասել ենք եզրագծին, նահանջելու տեղ չունենք: Եվ սրանով հանդերձ նաեւ հպարտանալու տեղ ունենք, որ Հայաստանն Անդրկովկասում միակ հանրապետությունն է, որը չհասավ հասարակության տարբեր խավերի, խմբերի ուժային առճակատման, ինչը այս տարիներին տեղի ունեցավ Ադրբեջանում ու Վրաստանում:

Ազգը միասնականացնել կարող են հասարակությունը շաղախող նոր գաղափարները: Ի՞նչ մոդելի հասարակություն ենք կառուցելու: Վտանգավոր է միակողմանիորեն ընդօրինակել արտերկրներին: Հաճախ նրանցից ավելի շուտ վատն ենք վերցնում, քան լավը: Մենք պետք է ունենանք հասարակության զարգացման հայկական մոդել: Պետք է հստակ պատկերացնենք մեր հասարակության վաղվա օրը: Ոչ թե դարձյալ բեւեռացված, այլ բարգավաճման հիմքեր ունեցող հասարակություն: Անհրաժեշտ է ստեղծել այն [illegible] աշխատասիրությունը իր շնորհքը կարողանա ներդնել Հայաստանում: Որտեղ հայեր իրենց տաղանդը ծառայեցնում են օտարներին: Մինչդեռ աղքատության մեջ տառապող բուն հայրենիքը իր բոլոր որդիների կարիքն ունի: Միաժամանակ Հայաստանը պետք է ինտեգրվի եվրոպական կառույցներում: Իսկ դրա համար մենք հոգեբանորեն պետք է եվրոպացի զգանք մեզ: Ոչ, սրանով չեմ թերագնահատում ասիական զարգացած երկրներին:

Բայց դառնանք գլխավոր խնդրին: Վերջերս մի ռուս գործիչ այսպիսի միտք է արտահայտել. մեր հայրենիքը մեր լեզուն է: Մենք հայերս, առավել եւս իրավունք ունենք ասելու, որ կա ոչ միայն Հայաստան, այլեւ հայ իրականություն: Անկախ նրանից, թե այդ իրականությունը աշխարհի որ երկրում է դրսեւորվում: Օտար ափերում ապրող շատ հայեր չեն կարողանում խոսել հայերեն: Բայց եթե իրենց արմատներով, հոգեբանությամբ հայ են զգում իրենց, նշանակում է նրանք մեր ժողովրդի, այսինքն միասնական հայության անդամներ են: Եվ մայր հայրենիքում ապրող հայերս պարտավոր ենք ավելի ուշադիր լինել նրանց նկատմամբ: Հիշենք Պեշիկթաշլյանին. «Տուր ինձ քու ձեռքդ, եղբայր ենք մենք, որ մրրըկավ էինք զատված»: Իմաստուն խոսքեր: Թող ոչ մի քաղաքական մրրիկ չզատի մեր ժողովրդի տարբեր շերտերը, խմբերն ու հատվածները: Ղարաբաղը, [illegible], պայքարի սկզբնական շրջանում մեր ազգը դարձրեց միասնական: Դա մեր ուղին է: Այն քաղաքական գործիչը, որը կհրաժարվի Արցախի հարցի լուծման հայկական տարբերակից, մեր ժողովրդի պատմության մեջ կմնա որպես մի նոր Վասակ:

Միայն մեր միասնականությամբ կարող ենք հասնել հայ ժողովրդի լավագույն իղձերի իրականացման: Եվ ես խորապես համոզված եմ, որ մեր նորընտիր նախագահը այն ղեկավարն է, որն ունի եւ կամքի ուժ, եւ իրականության խորը ըմբռնում, եւ հեռուն տեսնելու կարողություն, որոնք նրան ի զորու են դարձնում լավագույնս լուծելու մեր ժողովրդի առջեւ ծառացած ազգային խնդիրները:

ՍԵՐԳԵՅ ԱՄԲԱՐՑՈՒՄՅԱՆ
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս

Պահպանենք մեր ազգային արժանապատվությունը

Վերջին յոթ-ութ տարիների ընթացքում առհասարակ ղեկավարի նկատմամբ ժողովրդի մեջ արմատացած անվստահությունը վերջապես կոտրվեց: Եվ դա եղավ Ռոբերտ Քոչարյանի պարագայում: Ես կասկած չունեմ, որ պետական, կառավարական մակարդակով որոշումները, միջոցառումները լինելու են ի նպաստ երկրի, ի նպաստ ժողովրդի: Խնդիրն այն է, որ այդ որոշումների, միջոցառումների արդյունքը մեր ժողովուրդն զգա գործնականում: Դրա համար անհրաժեշտ է ապահովել ղեկավարման բոլոր մակարդակների, օղակների նպատակային գործունեությունը, վերջինիս վերահսկման հստակ մեխանիզմը:

Հանրապետությունում ստեղծված համընդհանուր ծանր պայմաններում մեր գործունեության բոլոր բնագավառներն էլ կարիք ունեն պետության հոգածության, գործուն վերաբերմունքի: Բայց ես ուզում եմ հատուկ ուշադրություն հրավիրել մեր կրթական համակարգի եւ ամենից առաջ հանրակրթական դպրոցի հիմնախնդիրների վրա: Դրանց լուծումը պետական մակարդակով, պրոֆեսիոնալ մասնագետների օժանդակությամբ անհրաժեշտություն է: Մեր դպրոցն այնպես քայքայեցին, որ մինչեւ օրս մնում է կաթվածահար վիճակում: Իսկ դպրոցի գլխավոր գործող անձի՝ ուսուցչի, սոցիալական վիճակը պարզապես անտանելի է: Չմոռանանք, որ առանց լիարժեք միջնակարգ կրթության չի կարող լինել լիարժեք բարձրագույն կրթություն, ուրեմն եւ գիտություն, առանց որի անկարելի է ապահովել երկրի զարգացումը:

Մեր առջեւ ծառացած խնդիրները կարող ենք հաջողությամբ կատարել միայն եւ միայն ազգային միասնության ապահովման դեպքում: Պատահական չէ, որ մեր միասնության դեմ միշտ պայքարել են մեր թշնամիները, քանի որ դա մեզ թուլացնելու, մեզ նվաճելու ստուգված ուղի է: Հայաստանում տեղի ունեցած վերջին իրադարձությունները, նախագահի ընտրությունները իրենց արդյունքներով լուրջ քայլեր են ազգի միասնականացման ճանապարհին: Այդ պատճառով էլ դրանք մեր թշնամիների սրտով չեն: Մենք չպետք է դիմենք որեւէ այնպիսի քայլի, որը համընկնի թշնամու շահերին: Պահպանենք մեր ազգային արժանապատվությունը եւ ամեն մի քայլով, գործողությամբ նպաստենք մեր անկախության ամրապնդմանը, մեր պետական կառուցմանը: Դա ժամանակի հրամայականն է:

ՀԵՏԸՆՏՐԱԿԱՆ

Ժամանակի հրամայականը

Այս տարի Հայաստանի ներքաղաքական կյանքի ամենաբուռն իրադարձություն հանդիսացող նախագահական ընտրություններն ավարտվեցին Ռոբերտ Քոչարյանի փայլուն հաղթանակով: ՀՀ նոր նախագահին, իշխանություններին, մեր ամբողջ ժողովրդին սպասում է ոչ դյուրին աշխատանք բոլոր ոլորտներում: Իսկ դա անհնար է առանց մեր ազգային միասնականության: Այդ գերխնդրի լուծման ի՞նչ ուղիներ կան: Այս հարցով մեր թղթակից Ռ. Գրիգորյանը դիմեց հանրապետության մի խումբ նշանավոր գիտնականների:

ԳԱԳԻԿ ՍԱՐԳՍՅԱՆ
ՀՀ ԳԱԱ փոխպրեզիդենտ
Հումանիտար գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար

Համազգային երկու խնդիր

Տեսականորեն ոչ մի հայազգի չի առարկի հավաքական ուժի մասին չարենցյան թեւավոր խոսքին, բայց իրականում բոլորս էլ այս կամ այն չափով թերանում ենք այդ ուժը ստեղծելու խնդրում: Այդ է վկայում վերջին տարիների [illegible] իրավիճակը: Հիրավի, պառակտվելը ճիգ չի պահանջում, բավական է անտեսել հետեւել անձնական հակակրանքներին, նախանձին, կուսակցական անհանդուրժողականությանը: Ճիգեր պահանջում է միաբանվելը, քանի որ կապված է այդպիսի զգացումների հաղթահարման հետ, որին, ի դեպ, ամենեւին չեն նպաստում սին կոչերը, ինչքան էլ առատորեն հնչեն:

Ազգը համախմբվում է փորձության պահերին, երբ հետին պլան են մղվում երկրորդական հարցերը եւ ապահովվում հաղթանակը: Հիշենք Սարդարապատը եւ 1988-ին սկսված գործընթացը: Պիտի հասկանանք, որ այժմ նույնպես փորձության ժամ է: Երկու համազգային խնդիր է ծառացել մեր առջեւ: Ներսից ճնշում է տնտեսական թշվառությունը, դրսից՝ միջազգային հանրությունը: Այս խնդիրներն իրար լծորդված են անքակտելիորեն: Պետք է դուրս գալ թշվառությունից Ղարաբաղը պահելու համար եւ Ղարաբաղը պահել թշվառությունից ելնելու համար:

Սրանցից որեւէ մեկի ձախողումը կարող է կործանարար լինել ազգի համար: Ահա, այս իմաստով եմ խոսում փորձության ժամի մասին եւ գտնում, որ այժմ հնարավոր եւ անհրաժեշտ է, հակառակ աշխարհագրական եւ քաղաքական պատնեշների, հայոց հավաքական ուժի, որպես հաղթանակի առհավատչյայի, ստեղծումը:

Բոլոր հիմքերը կան հուսալու, որ նորընտիր նախագահն ընդունակ է դիմելու իրատեսական հաջողակ քայլերի թե համայն հայությանը համախմբելու, թե հանրապետության վիճակը բարելավելու եւ թե համաձայնության ընդունելի եզրեր գտնելու արտաքին աշխարհի հետ: Հաջողություն ցանկանանք նրան եւ մեզ բոլորիս այդ գործում:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆԸ

Հարցը լուծվեց վարչապետին դիմելուց հետո

ՀՀ վարչապետի 1996 թ. հուլիսի 11-ի թիվ 407 որոշմամբ՝ Տավուշի մարզի Աչաջուր, Գետահովիտ եւ Խաշթառակ գյուղերի մի շարք տնտեսությունների սողանքի ենթարկվելու պատճառով, որոշվել է բնակչությանը տալ փոխհատուցում 165 մլն դրամ: 1996 թ. ընթացքում բաց է թողնվել 40 մլն: Փոխհատուցումն ստանալու պատճառով մենք (23. 07. 97) կոլեկտիվ դիմեցինք ՀՀ ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարարին: Նախարարի տեղակալ Ասլիկյանը 11. 08. 97 թ. թիվ 13-04/2 նամակով հայտնում է, որ Տավուշի մարզի տարածքում տեղի ունեցած սողանքների պատճառած վնասների փոխհատուցումն իրականացվել է ՀՀ կառավարության 11. 07. 96 թ. թիվ 407 որոշմամբ սահմանված կարգով: Նախատեսված 165 մլն դրամի դիմաց բյուջեի եկամուտների թերակատարման պատճառով փաստացի հատկացվել է 40 մլն դրամ: Ներկայումս ձեռնարկվում են համապատասխան միջոցառումներ մնացած գումարի ֆինանսավորումը մինչեւ տարեվերջ իրականացնելու ուղղությամբ, որից հետո տրվել է 32 մլն դրամ. տարին վերջացել եւ դադարեցվել էր մնացած գումարի բաց թողումը: Մենք ստիպված (5. 02. 97 թ.) կրկին դիմեցինք ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարարին: Նամակի պատասխանը ուշանում էր. եղա նախարարության աշխատող Սիմոն Հակոբյանի մոտ: Նա ինձ ասաց, որ կառավարությունը սխալ է գործել. այս գումարը պետք է տրվի պետական կողմից: Իմ աշխատանքային փորձից ելնելով տեսա, որ սխալ պատասխան եմ ստանում եւ խնդրեցի Ս. Հակոբյանին գրավոր պատասխանել, այլապես կդիմեմ նախարարին: [illegible] Դիմեցի նախարարի օգնական Թումանյանին: Ընկեր Թումանյանի միջամտությամբ մեկ ամիս վեց օր (11. 03. 98 թ.) հետո ստացա պատասխանը հետեւյալ բովանդակությամբ. ՀՀ ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարարությունը Տավուշի մարզի տարածքում 1996 թ. տեղի ունեցած սողանքի հետեւանքով բնակչությանը պատճառած նյութական վնասի համար ՀՀ Տավուշի մարզպետարանին միջոց հատկացնելու վերաբերյալ ձեր դիմումի կապակցությամբ հայտնում է, որ ներկայումս մարզպետարանի հետ քննարկվում եւ ճշտվում է առաջացած վնասների չափը: Մարզպետարանի հետ այն ճշտելուց հետո ՀՀ կառավարության որոշմամբ սահմանված կարգով պետբյուջեից միանվագ օգնություն կտրվի, որի համար կարող եք դիմել մարզպետարան:

Ի՞նչ չափի մասին է խոսքը, երբ 1996 թ. տարբեր նախարարությունների աշխատողներից կազմված հանձնաժողովը բազմիցս եղել է տեղում, որոշել «չափը» եւ ՀՀ կառավարությունում մի քանի անգամ հարցը քննարկելուց հետո որոշվել է «չափը» եւ կայացվել որոշում:

Վերոհիշյալ քաշքշուկը վերացնելու նպատակով մենք ստիպված դիմեցինք ՀՀ վարչապետին: Հարգարժան վարչապետը խիստ զբաղվածության պայմաններում ժամանակ գտավ պատասխանելու վերոհիշյալ որոշման կատարումն ապահովելու պայմանով:

Ես այս մասին տեղյակ պահեցի Աչաջուր գյուղի «Գեսի յալ» թաղամասի տուժած բնակիչներին: Ութսուն տարին անց Փաշո Արաքելյանը եւ տասնմեկ երեխաների հայր Պավել Սարուխանյանը տուժած բնակիչների անունից ինձ հանձնարարեցին նամակով հարգելի վարչապետ Ռ. Քոչարյանին խորին շնորհակալություն հայտնել, ցանկանալ նրան հետագա բեղմնավոր աշխատանք:

[illegible]
21.03.98

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱՅ-ՉԻՆԱԿԱՆ

Աշխարհի հակառակ ծայրում

42-ամյա Ազատ Մարտիրոսյանը Չինաստանում Հայաստանի առաջին դեսպանն է և միակ դիվանագետը Հարավային Ասիայում։ AIM-ի թղթակից Հրաչ Չիլինգիրյանին տված հարցազրույցում որն Մարտիրոսյանը խոսում է հայ-չինական և հայ-ասիական հարաբերությունների մասին

– Հայ-չինական հարաբերությունները ծագում են դարերի խորքը։ Դեռ 5-րդ դարի պատմիչ Մովսես Խորենացին պատմում է չինացիների, նրանց վարք ու բարքի, Չինաստան երկրի գեղեցկության մասին։ Նույնիսկ ենթադրություն կա, որ հայոց Մամիկոնյան տոհմը չինական ծագում ունի։ Սակայն փաստական տվյալներ՝ Չինաստանում հայերի բնակվելու մասին, մեզ են հասել միայն 12-13-րդ դարերից։ Մոնղոլ-թաթարական արշավանքների ժամանակ հետո հայ պատանդների մեծ մասը տեղափոխվեց Մոնղոլիա և Հյուսիսային Չինաստան։ Դրանից հետո հայերը բնակու-

կան արդյունաբերությունը։ Չինական գործարանն այժմ փորձում է օգնել Հայաստանի ցեմենտի գործարանին էկոլոգիապես մաքուր արտադրանք տալու համար։ Մենք զարգացնում ենք նաև գործարար հարաբերությունները մասնավոր հատվածում։ Այս դեպքում մեր դեսպանատունն ապահովում է իրավական խորհրդատվություն և օգնություն։ Հայաստանի և Չինաստանի պատվիրակությունների միջև արդեն իրականացվել է մի քանի փոխանակում այդ ոլորտում։

Հայ ուսանողները չինարեն և այլ տեխնիկական առարկաներ են ուսանում Չինաստանում, իսկ երկու չին ու-

կենտրոնացած է տնտեսական հարաբերությունների շուրջ։ Սա ճիշտ է և Չինաստանի համար, մի երկրի, որի տնտեսությունն աշխարհում ամենաարագ զարգացողներից է։ Այս երկիրը ներքին մեծ պոտենցիալ ունի. հնարավորություններ, որոնք պատշաճ չափով չեն զարգացվում։

Տարածաշրջանը դառնում է խոշոր տնտեսական կենտրոն, որը կարող է ոտք պարզել ավանդական եվրոպական և հյուսիսամերիկյան տնտեսական գոտիների հետ։ Հայաստանը կարող է Հարավային Ասիայի հետ սերտ տնտեսական հարաբերություններ հաստատել, օրինակ, ներմուծել կիսաֆաբրի-

Աջից՝ Ազատ Մարտիրոսյան, Աղան արքեպիսկոպոս Բալիոզյան, [illegible] Ջեկ Մարտոյան

թյուն հաստատեցին երկրի տարբեր անկյուններում և, ի վերջո, Կանտոնում (այժմ՝ Գանզու) հայկական համայնք ստեղծվեց։ Դա բավական մեծ համայնք էր, որը նույնիսկ եկեղեցի ուներ։ 13-14-րդ դարերում Կանտոնի վաճառական հայերը հաստիկ արտոնություններից էին օգտվում, ինչպես Բրիտանիայում։ Աստվածաշունչն առաջին անգամ չինարեն է թարգմանել Յովհաննես Ղուկասյանը։

Չինաստանում եւս մի համայնք է գոյություն ունեցել՝ Հարբինում։ Նա սեփական եկեղեցի ուներ, դպրոցներ, թերթեր և կազմակերպություններ։ Սակայն երբ ճապոնացիները գրավեցին Մանջուրիան, շատ հայեր աքսորվեցին։ Իսկ երբ սովետական բանակն ազատագրեց Չինաստանը, հայերի մի մասը կրկին արտաքսվեց՝ «կոմունիզմի հակառակորդ» որակումով։ Մնացած հայերի մեծ մասն էլ տեղափոխվեց Չինաստանի հեղափոխության ժամանակ։ Սակայն մինչև 1950-ականները Հարբինում դեռ հայեր կային։

– Հայ-չինական հարաբերությունները ե՞րբ դրվեցին պետական հիմքի վրա։

– 1992 թ. ապրիլին Հայաստանն ու Չինաստանը դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու համաձայնագիր ստորագրեցին։ Փաստորեն Չինաստանն այն առաջին երկրներից էր, որ ճանաչեց Հայաստանի անկախությունը և դեսպանատուն բացեց Երևանում։

Երբ հաստատվեցին դիվանագիտական հարաբերություններ, Հայաստանի և Չինաստանի կապերն արագորեն սերտացան։ Հիշարժան է Լևոն Տեր-Պետրոսյանի այցը Չինաստան, 1996-ին, որի արդյունքում ստորագրվեցին համաձայնագրեր և ձևավորվեցին երկկողմանի հարաբերությունների, հարկերի, օդային տրանսպորտի և մշակութային փոխանակման հարցեր։ 1997-ին Հայաստանի մշակութային օրեր անցկացվեցին Չինաստանում, իսկ 98-ի սեպտեմբերին Հայաստանում կանցկացվեն Չինաստանի մշակութային օրեր։

Այսօր արդեն Հայաստանի և Չինաստանի միջև մեկ տասնյակից ավելի համաձայնագրեր են ստորագրվել առևտրա-տնտեսական հարաբերությունների, գիտության, կապի, սպորտի և զբոսաշրջության վերաբերյալ։ Բեյջինգում հայկական դեսպանատան բացումը 1996-ին խիստ կարևոր եղավ հայ-չինական հարաբերություններում։ Բացի քաղաքական և դիվանագիտական հարցերից մեր դեսպանատունը զբաղվում է Հայաստանի և Չինաստանի միջև և ընդհանրապես տարածաշրջանում տնտեսական համաձայնագրերի ծնունդով։

– Ունե՞ք կոնկրետ պլաններ։

– Մեր ուշադրության կենտրոնում արդյունաբերական և գիտական հարցերն են։ Չին գործարար շրջանների ներկայացուցիչներն այցելել են Հայաստան՝ ուսումնասիրելու ներդրման հնարավորությունները թեթև և սննդի արդյունաբերության մեջ։ Նրանք եղան Գյումրիում, ուր մինչև երկրաշարժը բավականին ամուր հիմքերի վրա էր դրված տեքստիլ արդյունաբերությունը։ Համագործակցության համար մեկ այլ ասպարեզ է քիմիա-

սանող երևան են եկել 4 տարի ժամանակով հայերեն ուսանելու։ Եվ սա քաղաքականապես և տնտեսապես օգտակար կարող է լինել երկու կողմի համար էլ։

– Ի՞նչ ընդգրկում ունեն հայ-չինական քաղաքական հարաբերությունները։

– Հարաբերությունները բարեկամական են։ Երկու երկիրն էլ կողմնակից են միմյանց հետ լավ հարաբերություններ ունենալուն։ Չինաստանն աշխարհի ամենաբնակեցված երկիրն է և ճկուն տնտեսություն ունի։ Նրա միջազգային քաղաքական ներկայությունը բավականին զգալի է։ Նա հաստատուն տեղ ունի Միացյալ ազգերի կազմակերպությունում։ Սրանք այն կարևոր գործոններն են, որոնք հայ-չինական հարաբերությունները երկկողմանի շահավետ են դարձնում։ Չինաստանը եւս հետաքրքրություններ ունի Հայաստանում։ Այդ երկրի արտաքին քաղաքականության յուրօրինակ կողմերից է, որ հավասար վերաբերմունք ունի մեծ և փոքր ազգերին։

Մեր դժվարությունները կարող են կապված լինել աշխարհագրական պայմանների, տրանսպորտի հետ, իսկ քաղաքական, տնտեսական և մշակութային հարցերում մենք տարակարծություններ չունենք։ Իհարկե, տնտեսական համագործակցությունն ուղիղ կապ ունի փոխադրամիջոցների հետ, սա պրոբլեմ է։ Քանի որ Հայաստանը դեռ շրջափակման մեջ է, այսօր Չինաստանի ու Հայաստանի միջև ապրանքափոխանակությունը կարող է կատարվել կամ Իրանի տարածքով, կամ օդով։

– Ի՞նչ ապրանքներ են Հայաստանից արտահանվում Չինաստան։

– 1992 թ. Չինաստանը 5 մլն դոլար է ծախսել Հայաստանից թեթև արդյունաբերության կիսաֆաբրիկատներ գնելու և տեղափոխելու վրա։ Նյութը տեղափոխվել է Իրանի տարածքով։ Արդեն մտածում ենք Հայաստանի և Չինաստանի միջև պարբերական թռիչքներ իրականացնելու մասին։ Դա հաստատուն կապ կլինի մեր երկրների միջև։

– Ի՞նչ քաղաքականություն է վարում Հայաստանը Հարավային Ասիայում։

– Հայաստանի արտաքին քաղաքականությունը Հարավային Ասիայում

կատներ, որոնց կարիքը շատ ունի։ Իսկ տարածաշրջանը փոխարենը կարող է օգտվել Հայաստանի գիտական և տեխնոլոգիական հնարավորություններից, հատկապես արտադրության ասպարեզում։ Դիվանագիտական որևէ արգելք Հայաստանի և տարածաշրջանի երկրների միջև չկա։ Հայաստանը դժվարությունների չի հանդիպել այստեղ ո՛չ անցյալում, ո՛չ հիմա։

Կարևոր է, որ Ճապոնիայից բացի այս երկրների տնտեսությունը արագ աճել է վերջին 10-15 տարիների ընթացքում։ Զարգացմանը նախորդած շրջանում այս երկրների դրությունը շատ նման էր Հայաստանի ներկայիս իրավիճակին։ Իսկ դրանց մի մասը Հայաստանից էլ վատ վիճակում էր։ Այնպես որ, մենք կարող ենք փորձ ձեռք բերել այս երկրների տնտեսական զարգացումից։ Ինչպես, օրինակ, Հարավային Կորեան, որը դուրս է գալիս ճգնաժամից՝ օգտագործելով իր ներքին ռեսուրսները։

– Ինչպիսի՞ հարաբերություններ ունեք տարածաշրջանի հայ բնակչության հետ։

– Ի տարբերություն Ավստրալիայի, այստեղ կազմակերպված հայկական համայնք չկա։ Եզակի անձեր կան Հոնկոնգում, Բանկոկում և այլն, բայց գաղութ չկա։ Բանկոկում մենք հյուպատոս ունենք՝ Բոբ Գևորգյանը։ Մեր դեսպանատունը կապող օղակ է այստեղի և Հայաստանի հայերի միջև։

Այստեղ տնտեսական խոշոր գործարքներ իրականացնող հայեր կան։ Նրանք արդեն իսկ օգնել են մեր դեսպանատանը։ Անցած տարի Գարեգին Ա-ի այցը Բանկոկ, նրա հանդիպումը տարածաշրջանի հայերի հետ նպաստել ուներ ամրապնդելու կապերը Հայաստանում և Հարավային Ասիայում ապրող հայերի միջև։ Հոնկոնգի, Թայլանդի, Հարավային Կորեայի և Ճապոնիայի գործարարները հետաքրքրված են Հայաստանում ներդրումներ իրականացնելով։ Ուզում եմ հավատալ, որ Հայաստանի հետ նորացված այս կապը կօգնի հայերին ապրել այստեղ, ամուր կապեր հաստատել միմյանց հետ և, միգուցե, նույնիսկ Հարավային Ասիայում կազմակերպել հայկական համայնք։

«AIM» ամսագիր

Թարգմանեց Ռ. [illegible]

ԲՐՅՈՒՍԵԼ

Թուրքիայում գերիշխում է բանակի քաղաքական կամքը

Ըստ «Ուոլ Սթրիթ Ջորնըլ» պարբերականի, Եվրամիության անդամակցելու Թուրքիայի ցանկությունն ի դերև ելնելուց հետո, երկրի քաղաքական կյանքում ավելի բացահայտ է դառնում բանակի հրամանատարության դերակատարությունը։ Այս տարվա ընթացքում իսլամական արմատական քաղաքական գործիչների դեմ ճնշումներն ու տնտեսության բարեփոխման ձախողումն արդեն ակնհայտ է։ Բանակի միջամտության պատճառով երկրի քաղաքականությունն ուղղորդվում է ոչ թե կառավարության, այլ Ազգային անվտանգության խորհրդի կողմից, որը վերահսկում է գեներալիտետը։

Ինչպես հայտնի է, բանակի հրամանատարությունը տապալել է իսլամական արմատական վարչապետ Նեջմեթթին Էրբաքանի կառավարությունը և, պարբերականի կարծիքով, պահպանողական վարչապետ Մեսութ Յըլմազը եւս կարող է նույն ճակատագրին արժանանալ, եթե չզիջեր նրանց պահանջներին։ Բանակը մտահոգված է իսլամական արմատականների վարկի շարունակական աճով։ Այսպես, «Բարօրություն» կուսակցությանը փոխարինած նորաստեղծ «Առաքինություն» կուսակցությունը ամենամեծամասնական պատգամավորական խմբակցությունն ունի խորհրդարանում։

Պարբերականի համաձայն, բանակի միջամտության հետևանքով կարծրացել է նաև երկրի արտաքին քաղաքականությունը հատկապես Կիպրոսի հակամարտության հարցում։ Հասկանալի է, որ Եվրամիության հետ կապերը սերտացնելու նպատակ ունեցող բանակի հրամանատարությունն անուղղակիորեն նպաստում է երկրի մեկուսացմանն Եվրամիությունից անտեսելով եվրոպական չափանիշները, մասնավորապես բանակի ենթակայությունը քաղաքացիական կառավարությանը։

«ԵՐԵՎԱՆ» ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՀԱՄԱՌՈՏ

«Պետրոնասը» չի հրաժարվում Իրանում գազի նախագծի իրացումից

ՏՈԿԻՈ, 9 ԱՊՐԻԼ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Մալայզիայի «Պետրոնաս» պետական նավթընկերությունը մտադիր չէ հրաժարվել Ռուսաստանի և Ֆրանսիայի գործընկերների հետ համատեղ Իրանում խոշորամասշտաբ երկու միլիարդ դոլար ընդհանուր գումարի, գազի նախագծի իրացումից՝ չնայած ամերիկյան պատժամիջոցների սպառնալիքին։ Ըստ ԻՏԱՌ ՏԱՍՍ-ի, այդ մասին հայտարարել է «Պետրոնասի» նախագահ Մուհամմեդ Հասանը։ «Մենք կգործենք նախատեսված պլաններին համապատասխան», նշել է նա՝ ավելացնելով, որ դրանց իրացման վրա չեն կարող ոչ մի ազդեցություն գործել Մալայզիան ճարակած տնտեսական դժվարությունները։

Վարչապետ Բլերը կայցելի Միջին Արևելք

«Սիրիա թայմզ» սիրիական թերթը հաղորդում է, որ Անգլիայի վարչապետ Թոնի Բլերը պատրաստվում է ապրիլի 17-21-ը այցելել Միջին Արևելք՝ տարածաշրջանի խաղաղության գործընթացը խթանելու նպատակով։ Վաշինգտոնի պաշտոնական շրջանակները ողջունել են նրա այդ ամբողջությունը, [illegible] ը փաստորեն շարունակությունն է մարտ ամսին Անգլիայի արտգործնախարար Ռոբին Քուքի կատարած այցելության։

Վրաստանին ԱՄՆ-ի հանձնած մարտանավակը այսօր կհասնի Փոթի

ԹԲԻԼԻՍԻ, 9 ԱՊՐԻԼ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Վրաստանի ռազմածովային ուժերին ԱՄՆ-ի հանձնած ռազմանավակը ապրիլի 10-ին կժամանի Փոթի նավահանգիստ։ Փրայմ նյուսի թղթակցին ասել է Վրաստանի պետական սահմանի պահպանության պետական դեպարտամենտի արտաքին հարաբերությունների վարչության պետ Մանանա Խվեդելիձեն։ Նրա խոսքերով, մի քանի օր առաջ ԱՄՆ-ից վերադարձել են ռազմածովային ուժերի սպաներ, որոնք ուսումնասիրում էին մարտանավակի տեխնիկական վիճակը։ Խվեդելիձեն ասել է, որ ԱՄՆ-ի մարտանավակի արժեքը մտնում է այն մեկ միլիոն 300 հազար դոլարի մեջ, որը Վրաստանին էր հանձնվել որպես օգնություն ռազմածովային ուժերին։ Պայմանավորվածության համաձայն, ամռանը Վրաստանը պետք է ստանա եւս մեկ այդպիսի մարտանավակ, որը ներկայումս գտնվում է Արկանզասի նավահանգի նավաշինարանում։ Այդ նույն պայմանավորվածության համաձայն, վրացի նավաստիները ուսուցում են անցնելու ԱՄՆ-ում։

Պերու. Հողկացիներն ամլացվում են իշխանությունների հրահանգով

Պերուի կանանց մի քանի կազմակերպությունների տվյալների համաձայն, երկրի հնդկացի կանայք, մասնավորապես գյուղական շրջաններում, զանգվածաբար ամլացվում են իշխանությունների գաղտնի հրահանգով։ Մարտի 5-ին Պերուի նախագահ Ալբերտո Ֆուջիմորիին հասցեագրած բաց նամակում այդ կազմակերպությունները իշխանություններին մեղադրում են, որ նրանք ընտանեկան պլանավորման իրենց քաղաքականությունը կառուցում են հարկադրանքի վրա։ Բաց նամակում նշվում է, որ տեղական բժիշկներին հնդկացի կանանց ամլացման ամեն նամակյա քվոտաներ են պարտադրվում։

Պերուի կաթոլիկ եկեղեցին նույնպես իր բողոքն է արտահայտում կառավարության դեմ, որն «էթնիկական զտում» է իրականացնում։ Մասնավորապես Բուարագի եպիսկոպոս Էդուարդո Վելասկեսը կառավարությանը մեղադրում է, որ հնդկացի կանանց դյուրահավատությունը չարաշահելով նրանց համոզում են ամլանալ «էժանագին» հանդեսի տվյալների համաձայն։ Պերուի գյուղական վայրերում հնդկացի կանանց երեխաների միջին վիճակագրական թիվը կազմում է 5,9, քաղաքների 2,2-ի դիմաց։ Պերուի բժիշկների ֆեդերացիան բողոքներ է ստացել Այակուչոյի և Հուանկավելիկայի նահանգների բժիշկներից, որոնք խոստովանում են, որ ստիպված են ամսական 2-3 կնոջ ամլացնել, այլապես կհեռացվեն աշխատանքից։

Կառավարությունը փորձում է ներկայացնել, թե դրանք հասուկենտ բողոքներ են, մինչդեռ հանրությանը հայտնի է դարձել, որ տարեկան իրականացվող հարկադիր ամլացումների թիվը հասնում է 110 հազարի։

Երբ տարի առաջ նախագահ Ֆուջիմորին հանուն «իրավունքի» փորձեց գործի դնել իր ողջ իշխանությունը՝ անտեսելով կաթոլիկ եկեղեցու բողոքները, եկեղեցին ներկայումս երկրում ծավալված բողոքների ալիքն օգտագործում է կառավարության ձեռնարկած ծննդի վերահսկման քաղաքականության դեմ հակաքարոզչություն սկսելու նպատակով։ Սակայն Ֆուջիմորին առայժմ լռությունն է պահպանում բողոքի բազմաթիվ նամակների առնչությամբ։

Գ. Ծ.

digitised by A.R.A.R.@

Մշակույթ

Որքան էլ զարմանալի, չնչին իրերն իսկ առավել երկար կյանք ունեն, քան նրանց մեծադի տերերը. իհարկե, ֆիզիկական գոյության մասին է խոսքը. այս խոհերն են ուղեկցում ինձ Վահրամ Փափազյանի արխիվը թերթելիս։ Այս անգամ ինձ հետաքրքրողը մանր ու նրբատառ ձեռագրով մի նամակ է, որի տակ ստորագրված է. «Քանդակագործ Նատալիա Դանկո»։ Բայց հենց ստորագրությունից էլ նկատելի է, որ նամակն ինքը՝ Նատալիան, չի գրել, այլ հազիվ նկատելի տառերով ավելացված մյուս անունը, Ելենա Դանկոն։ Նույն մանր տառերով էլ նա փակագծում ավելացրել է. «Գեղանկարիչ, սովետական գրողների միության անդամ»։ Ուրեմն նաեւ գրչի մարդ է Դանկոներից մե-

երբ անձամբ մեկնեցի Փափազյանի խաղընկերուհիներին որոնելու-գտնելու եւ մոտ մեկ ամիս ապրեցի նրա հարկի տակ՝ սրբազան մասունքների տիրույթում... Այդ մասին քիչ հետո, իսկ հիմա ես շտապում եմ ինձ համար սկզբունքային եզրահանգման գալ։

Դանկո քույրերի նամակը եւ Փափազյան-Օթելլոյի արձանիկի թողարկման փաստը 1939 թվականին հերքում է մի քննադատի արտահայտած կարծիքը, թե 30-ականներին Փափազյանի անձի եւ արվեստի հանդեպ եղած հետաքրքրությունը թուլացել է նախկին միության առաջատար քաղաքներում (ինչպես Մոսկվան եւ Լենինգրադը)։ Փափազյանի կենսագիր-քննադատն իր գրավոր եւ բանավոր ելույթներում արտիստի ստեղծագործու-

կամ ոչնչացնել Ջանանի նամակները, դրանք գտնվում ու տարվում են... Նամակների հետ էլ՝ Փափազյանը։ Շինությունը, ուր տարվում է Փափազյանը, Նեւայի ափին էր եւ նրա ներքնախցերը գաղտնադռնով բացվում էին ուղիղ գետի հատակի տիղմերի մեջ... Այնպես որ, սովորական բան էր քաղբանտարկյալին առանց դատուդատաստանի Նեւայի հատակի ձկներին կեր դարձնելը... Մի քանի օր Փափազյանին հարցաքննում են եւ դատելով մարդկանց վերաբերմունքից, նա որեւէ հուսալի ելք չի տեսնում... Փափազյանն այդ օրերին նկատում է իրեն հսկող երիտասարդի շատ ջերմ, սիրալիր հայացքն իր վրա եւ երբ նա հարմար մի պահի ասում է, որ նրան տեսել է, շատ է հավանել, Փափազյանի

Մի արձանիկի պատմություն

կը։ Ահա այդ ոչ մեծ նամակը՝ հատվածաբար։ Հարգալիր հղումից հետո քույրերը գրում են. «Ընդունեցեք այս ոչ մեծ արձանիկը՝ ի նշան այն խորին հիացմունքի, որ մենք ստացանք Ձեր արտիստական խոշոր տաղանդից եւ «Աշխարհի ճամփաներով» սքանչելի գրքից»։ Այնուհետեւ քույրերը հայտնում են, որ միայն մեկ անգամ է իրենց հաջողվել տեսնել Փափազյանի «Օթելլոն», հետեւապես քանդակի ձեւերն ու գույները կարող են մեղանչել իրականի դեմ։ Ուղարկված արձանիկը քույրերը վերջնական տարբերակ չեն համարում, խնդրում են դիտել այն, դիտողություններ անել, որպեսզի կարողանան անհրաժեշտ «ուղղումներ կատարել...»

Բնական է. Փափազյանի ներկայացումներին ընկնելը դյուրին բան չէր. ոչ 1928-29 թվականներին, երբ նա տեւականորեն ապրում ու խաղում էր Մոսկվայում եւ Լենինգրադում, ոչ էլ հետագայում, երբ որ «Դասական թատրոնով» շրջում էր նախկին ԽՍՀՄ-ի անծայրածիր տարածքում եւ միայն ամռանն ու ձմռան տոներին էր վերադառնում տուն։ Այդ հաշված օրերին նախապես կազմված ծրագրով մասնակից էր դառնում նաեւ Լենինգրադի թատրոնների ներկայացումներին։ 1939 թվականի փետրվարի 15-ին գրված այդ նամակից իմանում ենք, որ արձանիկը պատրաստված է Լենինգրադի Լոմոնոսովի անվան ճենապակու գործարանում։ Կարդում եմ ու խորհում. մի՞թե դա այն գանձն, հենց այդպես, գանձն, արվեստի հետ ընդհանուր ոչինչ չունեցող արձանիկն է, որ տարիներ առաջ Մարոյի, Անուշի արձանիկների հետ վաճառվում էր մեր խանութներում։ Գրականության եւ արվեստի թանգարանի ցուցադրանքում դա չկար։ Պրպտումներս տարան Ջանիկյան եղբայրների մոտ։ Չէ՞ որ նրանք կապված էին Փափազյանների հետ եւ ավագը՝ Հարությունը՝ Փափազյանի որդեգիրն էր, շուքի պես հսկում-պահպանում էր ողբերգակին։ Հարությունն ու Գրիգորը հաստատեցին, որ Փափազյանի երեւանյան տանը եղել է նրա Օթելլոյի արձանիկը, բայց ո՛չ այն, որ լայն սպառման նպատակով արտադրվել էր Երեւանում։ Ուրեմն բացառվում է մեզ ծանոթ արձանիկի՝ Նատալյա Դանկոյին պատկանելու պարագան։ Առեղծվածի լուծումը գտնվեց Փափազյանի անձնական իրերի հատուկ պահոցում, որի դռները բացեց թանգարանի հնագույն գիտաշխատողը՝ Բախշիար Հովակիմյանը։ Նայում եմ. Փափազյան-Օթելլոյի վառ արեւելյան գույները հյուսիսցի քանդակագործի քուրայով անցնելով, ասես խամրել, ակվարելային են դարձել։ Ճենապակյա ճերմակ արձանիկին շատ մեղմ ուրվագծված են Օթելլոյի թիկնոցի զարդանախշ եզրերը։ Միայն գլուխն ու ձեռքերն են առանձնանում՝ շեշտված մուգ գույնով՝ ճերմակի վրա։ Դիմագծերն այնքան էլ որոշ չեն։ Այս արձանիկն այն չէ, որի մասին Մարիա Փափազյանը գրել է իր գրքում, քանի որ գլուխը պոկված չէ եւ ընդհանրապես կոտրվածքի ոչ մի հետք։ Ուրեմն ո՞ւր է «գլխատված» արձանիկը, որի մասին խոսել իսկ դժվարանում էին Փափազյանները... Այս առեղծվածն ինձ համար պարզվելու էր տարիներ հետո,

թյան բարձրակետը համարելով մոսկովյան եւ լենինգրադյան տարիները (27-29 թթ.), հաջորդող տարիները որակում է որոշ տեղատվության իրողություն։ Սա երեւութական տրամաբանություն է՝ հարուցված հիշյալ երեք տարիներին Փափազյանին վերաբերող հրատարակումների գերառատությամբ։ Ինքնին հասկանալի բան՝ երբ երեւույթը նոր է, ցնցո՛ղ, բնականաբար նրա լուսաբանման դիտանկյունները՝ բազում, երեւույթն իր արտառոցությամբ դիտարկման է դրվում բոլո՛ր կողմերից։ Բայց երբ պարզաբանված են կենսագրական-ծագումնաբանական խնդիրները եւ տեսադաշտում մնում են մեկնաբանության եւ խաղարկման հարցերը՝ բնականաբար աժիոտաժը հանդարտվում է, այլ խոսքով, լրագրական-լրատվական սենսացիայից ձերբազատվելով, արվեստագետն ու արվեստն անցնում են մասնագիտական ծանրակշիռ վերլուծման փուլին։ Հարցի վերը հիշված դրվածքի պարագայում տարակուսանք է առաջանում. իսկ ինչո՞ւ Փափազյանի արձանիկի անհրաժեշտությունը բացառվել է այն՝ ամենից ցնցող ժամանակահատվածում։ Պարզ էր. օտարերկրացի ո՞ր արվեստագետին է այդ կերպ մեծարել սովետի երկիրը։ Իսկ երբ գրվեցին տարակույսները եւ նա դարձավ բոլշեւիկների երկրի քաղաքացին ու արվեստագետը, նաեւ դուրս պրծավ 30-ականների մսաղացից, հիմա, արդեն կարելի էր ելք տալ ժողովրդի մեծարմանն ու համընդհանուր սիրուն... Այս արձանիկի հետքերով գնալն ինձ անսպասելի հանգրվանի բերեց։

Դրվագը, որի մասին կպատմեմ, ես լսել էի Հարություն Ջանիկյանից, բայց երբ Փափազյանների տանն էի, ցանկացա ճշտել՝ ահա թե ինչ պատմեց Մարիան։

Ջանանի մեկուսացումից հետո Հայաստանից նամակների ստացված հետքերով Լենինգրադի ներքին գործերի իշխանությունները մի քանի օր խուզարկություններ են կատարում Փափազյանի տանը, էջ առ էջ թերթում են նրա հսկայական գրադարանի գրքերը, այլեւ յանենք նամակներն ու գրական արխիվը եւ որովհետեւ Փափազյանը չէր էլ մտածել թաքցնել

գլխով անմիջապես միտք է ցոլանում.

– Կարո՞ղ է ես այնպես անել, որ զանգահարեմ։

Մեծ ահով ու մեծ զգուշությամբ տղան օգնում է Փափազյանին։ Ուղիղ գծով Ժդանովին արված հեռախոսազանգից մեկ ժամ անց Փափազյանին բաց են թողնում...

Ահա թե ինչ է նշանակում արվեստի ու արվեստագետի ներգործություն, նրա հարուցած քարու եւ գեղեցիկի պտուղը։

Իսկ հիմա դառնանք արձանիկի պատմությանը։ Ոչ միայն 20-ական, այլեւ 30-ական թվականներին էլ Փափազյանը եղել է հանդիսատեսի թիվ 1 կուռքը, որի ներկայացումների տոմսերի համար օրերով հերթեր են եղել եւ նույնիսկ բռնարարքներ։ Ճարտիկ գործարարները նրա լուսանկարների բազմացումով մեծ շահ են ստացել։ Ի վերջո Լենինգրադի մտավորականությունը նախադեպը չունեցող մի բան է նախաձեռնել։ Բեխտերեւի անվան ինստիտուտի բժշկուհի Մարիա Բերլյաեւան եղել է իրենց «Փափազյանիստկաներ» կոչող ընկերության նախագահ։

Այդ ընկերության ծրագրի համաձայն, նրա անդամները լինում էին թատրոններում, հրապարակներում, հիմնարկ-ձեռնարկություններում, ուր լինում կամ հրավիրվում էր Փափազյանը եւ պատշաճ ու գեղեցիկ ձեւի մեջ դնում հանդիսատեսների սերն ու պաշտամունքի արտահայտությունները։ Եվ այդ բոլորը մի քաղաքում, որն ամենից շատ էր մոտ եվրոպային, նրբակենցաղ ու նրբաճաշակ մտավորականություն ուներ. անցյալ դարից այդ քաղաքի բնակիչների ճաշակը ձեւավորում էին արտասահմանյան ամենախոշոր արվեստագետներն ու երգիչները։ Այս կտրվածքով առանձնահատուկ արժեք է ստանում նաեւ Փափազյանի արձանիկի գործարանային թողարկումը, որ փաստում է, թե Փափազյանի արվեստն ու նրա ներգործության ուժը հզոր եւ անչափելի է եղել նրա «աստղային» համարված ժամանակից հետո էլ։

Իսկ հիմա դառնանք արձանիկի եղերական «վախճանին», եթե դա կարելի է վախճան համարել։ 1942 թ. գարնանը պաշարված Լենինգրադը, որին այնքա՜ն քնքշորեն Փափազյանը կոչում էր «Հյուսիսի դշխո», դարձել էր ֆաշիստների գնդակոծության թիրախը։ Ֆուգասային ռումբը, որ պայթեց Փափազյանի պարտեզում, խլեց նրա կնոջ՝ Թինայի կյանքը... Մի քանի տասնյակ բեկորները մարմնում, դեռեւս տաք, Փափազյանը մտավ տուն, բերեց իր Օթելլոյի թիկնոցը, կնոջը դրեց նրա մեջ եւ դուստր հետ իջեցրեցին թաքստոց-ապաստարանը։ Հետո, երբ հայր ու աղջիկ տուն մտան՝ տեսան այստեղ կատարված ավերածությունը։ Վերջակետելու համար ուզում եմ խոսքը տալ Փափազյանի դստերը՝ Մարիային. «Պատուհանի ապակիները փշրվել էին եւ արկի բեկորը թռցրել էր արձանիկի գլուխը, որը հորս պատկերում էր Վենետիկի մավրի կերպարանքով։ Հայրս տխուր-տրտում ձեռքն առավ արձանիկի մարմինը, հատակից վերցրեց գլուխը եւ ասաց.

– Թինայի հեռացումով ես էլ գլխատվեցի այս արձանիկի պես»։

Հ. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ԳԵՂԱՐՎԵՍՏ

Խիստ կարմիրով պատկերված կտավների ուժը

Կամերային թատրոնի «Fe» դահլիճում ցուցադրվում էր Արթուր Հարությունյանի առաջին անհատական ցուցահանդեսը։ Չգիտեմ վաստակաշատ կհամարե՞ք գեղանկարչին, եթե նշեմ, որ ծնվել է 1958 թ., ավարտել է Թերլեմեզյանի անվան գեղարվեստի ուսումնարանը, աշխատել է

Սունդուկյանի անվան դրամատիկական թատրոնում որպես նկարիչ։ Մոսկվայում ավարտել է գեղ. թատրոնին կից բեմանկարչության բաժինը։ Պարոնյանի անվան դրամատիկական թատրոնում աշխատել է որպես բեմանկարիչ. «Ես այսօր ներկայանում եմ որպես գեղանկարիչ, այլ ոչ բեմանկարիչ։ Ցուցադրում եմ 1990-93 թթ. աշխատանքները, մեր դժվար տարիների նկարները»։ Ցուցահանդեսում ներկայացված էին թվով 25 նկարներ խիստ կարմիրի հմայքով։ Արթուր Հարությունյանի նկարները խմբակային ցուցահանդեսներում (Միլան, Հռոմ, Վենետիկ, Մոսկվա) ուշադրության են արժանացել եւ գտել իրենց գնորդներին։ Ներկայումս գեղանկարիչը Արմեն Էլբակյանի հետ աշխատում է «Մակբեթ» բեմադրության ձեւավորման վրա։ Բեմադրությունների ձեւավորման աշխատանքներում նա համագործակցում է նաեւ Քրիստափոր Մանարյանի հետ։ Արթուր Հարությունյանի աշխատանքների ցուցահանդեսը կազմակերպվել էր Կամերային թատրոնի տնօրեն Արա Երնջակյանի աջակցությամբ։

ԱՆՆԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԱՍՏՂԵՐԻ ԿՅԱՆՔԻՑ

Ինտելեկտուալը հանդիպում է օրենքին

Կամ, սրամիտ կատակերգություն կրքի մասին

Ջոն Հարթը, որի տաղանդը հաճախ վատնվում էր Հոլիվուդյան այնպիսի ֆիլմերում, ինչպիսին «Կոնտակտ»-ն է, վերջապես գտել է մի դեր, որը նրան հնարավորություն կտա ոտից գլուխ մտնել աշխատանքի մեջ. «Սերը եւ մահը Լոնգ Այլենդում» ֆիլմը կատակերգություն է տարօրինակ խելքի ու սրամտության մասին, որտեղ նա մարմնավորում է ոչ շատ վաղուց այրիացած անգլիացի արձակագիր Ջիլ Դե-Աթին (գրական կեղծանունը Դեյ-աթ, ոչ դիակ)։ Վերջինս այնքան գրված ու անուշադիր է, որ չգիտի, թե տեսամագնիտաֆոնը հնարավոր չէ օգտագործել առանց հեռուստացույցի, որին միացվում է։ Մի երեկո, փակելով իր լոնդոնյան բնակարանի դուռը, նա գնում է կինո, հույս ունենալով դիտել Ի. Մ. Ֆորսթերի ֆիլմերից մեկը, որի մասին շատ էր լսել։ Շփոթվելով նա մտնում է մեկ այլ կինոթատրոն եւ ականատես լինում մի գռեհիկ սեքսկատակերգության «Քոլեջյան կիսավարտիքներ 2» վերնագրով։ «Սա Ի. Մ. Ֆորսթեր չէ», բողոքում է նա եւ փորձում հեռանալ։ Սակայն նա խոցվում է երիտասարդության կուռք Ռոնի Բոսթոկի կերպարով (Ջեյսոն Փրեսլի)։

Այսպես էլ սկսվում է կիրքը, սնվելով երիտասարդական ամսագրերով եւ տեսաերիզներով վաղ Բոսթոկյան սերնդի, ինչպիսիք են «Միդ-մարտը» եւ [illegible]

ի մանրամասները (Ռոնիի սիրելի հեղինակը Ստեֆան Քինգն է, սիրելի սպորտային կոշիկները՝ Ռիբոկ)։ Նա թռչում է Նյու Յորք Լոնգ Այլենդ՝ գլխում մի խելագար պլան մշակելով հանդիպել իր կուռքին եւ համոզել նրան հետեւել իր կարիերային։

Սկսնակ սցենարիստ անգլիացի Ռիչարդ Կվիտնյովսկին վերածում է Ժիլբերտ Ադերի վեպը սրամիտ եւ նրբանկատ ֆիլմի, ըմբռնելով, որ ամենածիծաղելի կոմեդիաները խաղացվում են մահացու լրջությամբ։ Փրեսլին բավականին հաջող մարմնավորում է տենչանքի մի սովորական առարկայի, որին չի հետաքրքրում Ջիլի սերը, որը ծաղրում ու ոտնահարում է նրա գեղեցիկ պատկերացումները։ «Սերը եւ Մահը Լոնգ Այլենդում» ֆիլմը ներառում է եւ «Մահը Վենետիկում» եւ «Լոլիտա» ֆիլմերի մանրամասներ բարձր ու ցածր մակարդակների, երիտասարդության եւ հասակի միջեւ ընդհարումը։ Ռոնիի անհուսորեն մածուցիկ ֆիլմերը, որոնց հեղինակը Կվիտնյովսկին է, իրականում անշուք են, բայց Դե-Աթի ոգեշնչված աչքերին Ռոնին պիցցա վաճառող տղայի դերում, հենված վաճառասեղանին, կեցվածքի հետքերը վրան, զարմանալիորեն հիշեցնում է Չաթթերթոնի մահվան տեսարանը նախառաֆայելիտների կտավներից։ [illegible]

Ռ. ԱԶԱՏՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ՎԱՆԱՁՈՐ

«Արան»-ը աջակցության կարիք ունի

Վանաձորի «Արան» հաշմանդամների մարզական միությունը, որն ստեղծվել է 1992-ին, այսօր ընդգրկում է մարզկենտրոնում բնակվող մինչեւ 45 տարեկան համարյա 100 հաշմանդամների։ Նրանցից շուրջ 40-ը երեխաներ են։ Հաշմանդամները մեծ մասամբ ողնաշարային վնասվածքներ ունեն, անդամահատ են, տառապում են բնածին կամ ծնոտբերովի ցերեբրալ կաթվածահարությամբ։

«Արան»-ը ժամանակին ուներ վոկալ-գործիքային խումբ, որը ֆինանսական դժվարությունների պատճառով երկար չգոյատեւեց։

Անցած տարիներին առանձին հովանավորների աջակցությամբ ձեռք են բերվել հատուկ սարքավորումներ եւ սայլակներ, որոնցից 12-ն արդեն հասցվել է ըստ անհրաժեշտության։ «Արան»-ը ունի նաեւ հաշմանդամների սայլակների ու սարքավորումների վերանորոգման արտադրամաս, որը միակն է Լոռու մարզում։ Անհրաժեշտության դեպքում, առանց սպասելու նոր սայլակների ձեռքբերման հնարավորությանը, դրանք նորոգվում եւ հաշմանդամներին են հասցվում նաեւ օգտագործված սայլակներ։

Իր գոյության ընթացքում միությունը կազմակերպել է մի քանի տասնյակ մարզական միջոցառումներ։ Սակայն համապատասխան գույքի եւ գրականության պակասի պատճառով հնարավոր չէ հաճախակի կազմակերպել հաշմանդամների համար այնքան անհրաժեշտ նման միջոցառումներ։

Անցած տարի հաշմանդամներն ու նրանց հարազատները մասնակցեցին ՄԱԿ-ի տարեկան ծրագրով կազմակերպված կանաչապատման աշխատանքներին՝ սնունդ աշխատանքի դիմաց սկզբունքով։

Անցած տարի Վանաձորի տեսական տիկնիկային թատրոնում բացվեց հաշմանդամների գեղանկարչական, փայտագործական, ասեղնագործական, ցեխագործական եւ այլ գեղարվեստական աշխատանքների առաջին ցուցահանդեսը։

Վանաձորի հաշմանդամները անմասն չեն նաեւ քաղաքականությունից։ Այս տարվա մարտ ամսվա ընթացքում «5+» խմբի մասնակցությամբ երկու անգամ միջոցառում է կազմակերպվել, որոնց ընթացքում հաշմանդամները կոչ են արել բոլորին նախագահական ընտրություններում իրենց ձայնը տալ Ռոբերտ Քոչարյանին։

Վերջերս «Արան»-ին զգալի աջակցություն է ցույց տալիս նաեւ ՀՀ սոցապնախարարության հաշմանդամների հիմնահարցերի վարչությունը, որի տրամադրած մանկական 6 սայլակներ հաշմանդամներին հանձնվեցին հիշյալ միջոցառումների ժամանակ։ Վերջերս մեծահասակների մեկ սայլակ էր ուղարկել Ֆրանսիայի Վելնով Սենս ժորժ քաղաքի Կարմիր խաչի նախագահ Իզաբել Քենաքը։

- «Արան»-ի գործունեությունն ավելի արդյունավետ կլինի, եթե չգործի վաղուց «իր դարն ապրած» սնանկում, ասում է միության նախագահ Սերգեյ Նազարյանը։

Վանաձորի քաղաքապետարանը եւ Լոռու մարզպետարանը խոստացել են կարճ ժամանակում լուծել «Արան»-ին շենքային պայմաններով ապահովելու հարցը։ Ս. Նազարյանը մեր հանդիպման ժամանակ պատմեց բազմաթիվ ծրագրերի ու մտահղացումների մասին, որոնք դժվար է իրագործել առանց համապատասխան տարածքի։ Հուսանք, որ տեղական իշխանությունները կկատարեն իրենց խոստումը։ Չէ՞ որ խոսքը հաշմանդամներին է վերաբերում։

ՄԱՆՎԵԼ ՄԻԿՈՅԱՆ

ՖՈՒՏԲՈԼ

Ստոիչկովը՝ սաուդյան թիմում

Ապրիլի 10-13-ը Ասիայի Գավաթակիրների գավաթի եզրափակիչ փուլի խաղերին սաուդյան «Ալ Նասեր» թիմը կմասնակցի ուժեղացված [illegible] Ստոիչկովը 150 հազար դոլար վարձատրության դիմաց համաձայնել է «Ալ Նասերի» կազմում մասնակցել գավաթի եզրափակիչ փուլի խաղերին։ Նա կմասնակցի երկու խաղի կիսաեզրափակիչին եւ (թիմի հաջողության դեպքում) եզրափակիչին կամ երկրի առաջնության հերթական մրցախաղին։ Ստոիչկովը իսպանական «Բարսելոնա» ակումբից [illegible] Բուլղարիա եւ արդեն պայմանագիր է ստորագրել Սոֆիայի ԲԿՄԱ-ի հետ։

«Ալ Նասերի» ղեկավարությունը նախատես որոշել էր հրավիրել Ժան Պիեռ Պապենին, բայց նրա հետ սկսված բանակցությունները ձախողվել էին։

Դանակների վաճառքը դադարեցվեց

«Ֆրանսիա-98»-ի խորհրդանիշը կրող դանակների վաճառքի առնչությամբ ՖԻՖԱ-ում եւ մարզական այլ կազմակերպություններում ծագած վեճերը հանգեցրին այն բանին, որ ՖԻՖԱ-ն օրերս արգելեց այդ դանակների վաճառքը։ Սակայն ֆրանսիական «Օպինելը», որն արդեն արտադրել է նման 50 հազար դանակ, դեռեւս պաշտոնապես չի արձագանքել ՖԻՖԱ-ի որոշմանը։

Ոստիկանների համաժողով Փարիզում

Ֆուտբոլի աշխարհի առաջնության եզրափակիչ փուլի մասնակից եվրոպական 14 պետությունների ոստիկանությունների բարձրաստիճան պաշտոնյաները Փարիզում անցկացրին երկօրյա համաժողով՝ քննարկելով մրցումների անվտանգության ապահովման հարցեր։ Առաջնության օրերին Փարիզում 5-6 հազար ոստիկաններ կհսկեն խաղերի անվտանգությունը, չհաշված մրցախաղերից հետո քաղաքի կարգուկանոնն ապահովող ուժերը, քանզի, ինչպես վերջերս նշեց աշխարհի առաջնության միջնախարարական պատվիրակության կազմում «Ֆրանսիա-98»-ի անվտանգության պատասխանատու Ռընե-Ժորժ Քերին, «հենց քաղաքում է, որ կարող են բարդություններ ծագել»։

Առաջնության օրերին նախատեսված է իրականացնել եվրոպացի ոստիկանների միջազգային համագործակցություն։ Այսպես, Ֆրանսիա մուտք գործող օտարերկրացի ֆուտբոլասերներին կուղեկցեն ոստիկաններ, որոնք լավ են ճանաչում անկարգությունների հրահրողներին։

Գ.Ռ.

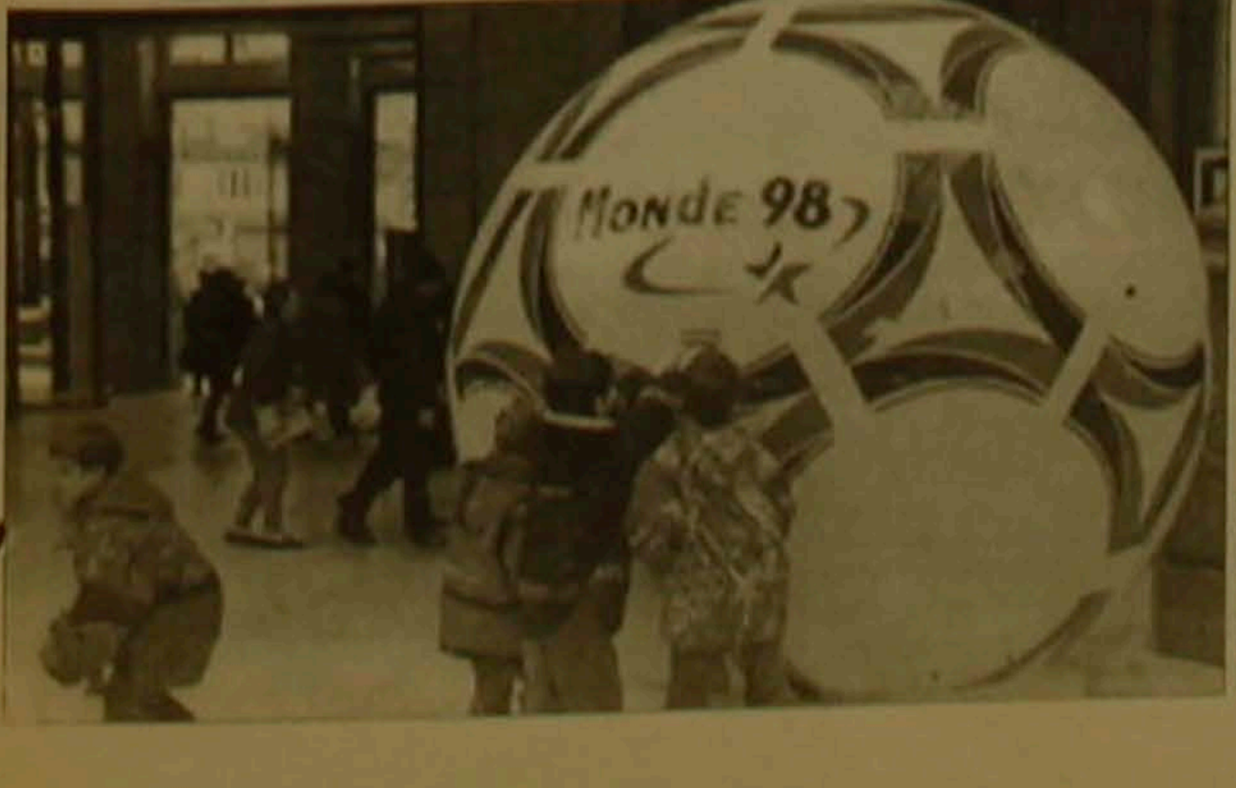

ԳԵՂԱՍԱՀՔ

Ռուսաստանցիների առավելությամբ

ԱՄՆ-ի Մինեապոլիս քաղաքում ավարտվեց գեղասահքի աշխարհի առաջնությունը

խոշոր հաջողության հասան Ռուսաստանի ներկայացուցիչները։ Ինչպես փետրվար ամսին կայացած Նագանոյի ձմեռային օլիմպիադայում, այստեղ եւս նրանք 3 ոսկե մեդալ նվաճեցին։ Ընդ որում, օլիմպիական չեմպիոնները Մինեապոլիսում հանդես չէին գալիս։

Ելենա Բերեժնայայի եւ Անտոն Սիխարուլիձեի (սպորտային զույգեր) եւ Ալեքսեյ Յագուդինի (տղամարդկանց մենասահք) հաղթանակների մասին արդեն գրել ենք։ Ավելացնենք, որ պարային զույգերի մրցապայքարում, որտեղ բացակայում էին օլիմպիական կրկնակի չեմպիոններ Պաշա Գրիշչուկն ու Եվգենի Պլատովը, աշխարհի չեմպիոններ դարձան Անժելիկա Կռիլովան եւ Օլեգ Օվսյաննիկովը։ Արծաթե մեդալակիրներ դարձան Մարինա Անիսինան եւ Գվենդալ Պեյզերան (Ֆրանսիա), բրոնզե մեդալակիրներ՝ Շեյ-Լինն Բոռնը եւ Վիկտոր Կրաատցը (Կանադա)։

Կանանց մրցումներում աշխարհի չեմպիոնուհու կոչումը երկրորդ անգամ նվաճեց ամերիկուհի Միշել Կվանը։ 17-ամյա մարզուհին հաղթեց մեծ առավելությամբ։ Սակայն այստեղ եւս Ռուսաստանի ներկայացուցիչները խոշոր հաջողության հասան՝ զբաղեցնելով պատվո պատվանդանի երկրորդ եւ երրորդ աստիճանները։ Արծաթե մեդալը բաժին հասավ Իրինա Սլուցկայային, բրոնզե պարգեւը՝ Մարիա Բուտիրսկայային։

ՍԱՄԲՈ

Որոշեցին չեմպիոններին

Երեւանում, «Աշխատանք» մարզընկերության դահլիճում անցկացվեցին սամբոյի Հայաստանի տղամարդկանց եւ կանանց առաջնությունները։

Տղամարդկանցից հանրապետության չեմպիոններ դարձան Կարեն Սահակյանը (52 կգ քաշային կարգում), Երվանդ Գրիգորյանը (57 կգ), Վահան Խոջոյանը (62 կգ), Համլետ Հայրապետյանը (68 կգ), Վահրամ Ստեփանյանը (74 կգ), Համլետ Այվազյանը (82 կգ), Կարեն Մաթեւոսյանը (90 կգ), Գագիկ Սարգսյանը (100 կգ) եւ Սուրեն Կարապետյանը (100 կգ-ից բարձր)։

Հետաքրքիր անցան նաեւ կանանց մրցումները (այստեղ հանդես եկան 43 մարզուհիներ)։ Հայաստանի չեմպիոնուհիներ դարձան Գոհար Մինիչյանը (48 կգ), Իրինա Բաղդասարյանը (52 կգ), Քրիստինե Նաջարյանը (56 կգ), Աննա Ասատրյանը (60 կգ), Մարիամ Հովհաննիսյանը (64 կգ) եւ Զոյա Խաչատրյանը (70 կգ)։

Առաջնության ավարտից հետո հանրապետության լավագույն սամբիստները ուսումնամարզական հավաք կանցկացնեն, որի ընթացքում էլ կձեւավորվի Հայաստանի հավաքականի կազմը։ Մեր մարզիկները կմասնակցեն Լիսվայի Շյաուլյայ քաղաքում ապրիլի 23-24-ը անցկացվելիք եվրոպայի առաջնությանը (այն կանցկացվի՝ տարբեր տարիքային խմբերով)։

Ուժեղագույններին լուրջ փորձություն է սպասում նաեւ նոյեմբեր ամսին, երբ Կալինինգրադում (Ռուսաստան) տեղի կունենա աշխարհի աշխարհի առաջնությունը։

ԹԷԿՎՈՆԴՈ

Հաջող մրցելույթներ միջազգայինում

Իրանում անցկացվեց խոշոր միջազգային մրցաշար, որում հանդես եկան Իրանը (3 թիմ), Ադրբեջանը, Աֆղանստանը, Թուրքիան, Տաջիկստանը, Հայաստանը ներկայացնող 64 թեքվանդիստներ։

Հայաստանի 5 մարզիկները հաջող հանդես եկան մրցումներում։ Զորայր Մեքինյանը («Արմար» ակումբ), Թաթուլ Բաղալյանը («Նաիրիս») եւ Համլետ Սահակյանը («Արարատ») իրենց քաշային կարգերում գրավեցին երրորդ տեղը եւ արժանացան բրոնզե մարզեւների։ Մեր հանրապետության ներկայացուցիչները թիմային հաշվարկում գրավեցին 4-րդ տեղը։

Ապրիլի 25-26-ը մայրաքաղաքի «Դինամո» մարզադահլիճում կանցկացվի Հայաստանի առաջնությունը, որից հետո հանրապետության ուժեղագույն թեքվանդիստները կնախապատրաստվեն աշխարհի գավաթի խաղարկությանը։ Այդ մրցումները կանցկացվեն հունիս ամսին, Գերմանիայում։

ՍԵՂԱՆԻ ԹԵՆԻՍ

Չորս մասնակիցներով

Հայաստանի սեղանի թենիսի տղամարդկանց հավաքականը մեկնեց Իրան, որտեղ կմասնակցի Իսլամական հեղափոխության 19-րդ տարեդարձին նվիրված «Արեւածագի 10 օրը» ծրագրով միջազգային խոշոր մրցումներին։

Տրահան քաղաքում անցկացվող մրցաշարում մեր հանրապետությունը կներկայացնեն 4 մարզիկներ՝ Սամվել Վարդանյանը, Դավիթ Սարգսյանը, Մուրադ Ասատրյանը եւ Գեւորգ Յանուկյանը։

Իրանի միջազգայինից հետո Հայաստանի ուժեղագույն սեղանի թենիսիստները (տղամարդիկ եւ կանայք) կմեկնեն Հոլանդիայի Էյնդհովեն քաղաք, որտեղ ապրիլի 23-ից մայիսի 3-ը կանցկացվի եվրոպայի առաջնությունը։

ՇԱԽՄԱՏ

Շիրովի նոր հաղթանակը

Մոնտե Կառլոյում ավարտվեց «Մելոդի Ամբեր» միջազգային մրցաշարը։

Մրցումների մասնակիցները միմյանց հետ երկուական պարտիա են անցկացնում՝ մեկը արագ շախմատից (25 րոպեանոց), մյուսը կույր՝ առանց խաղատախտակին նայելու։ Արդեն 7-րդ անգամ անցկացվող այդ հետաքրքիր մրցումներին մասնակցում էին 12 գրոսմայստերներ, փաստորեն աշխարհի բոլոր ուժեղագույն շախմատիստները՝ բացառությամբ Գարրի Կասպարովի։

22 հնարավորից վաստակելով 15-ական միավոր, առաջին-երկրորդ տեղերը բաժանեցին Ալեքսեյ Շիրովը (Իսպանիա) եւ Վլադիմիր Կրամնիկը (Ռուսաստան)։ Ըստ գործակիցների հաղթող ճանաչվեց Շիրովը։ Երրորդ տեղը գրավեց ուկրաինացի Վասիլի Իվանչուկը, որը 14,5 միավոր ձեռք բերեց։ Մյուս մասնակիցների արդյունքներն այսպիսին են. 5-6. Անատոլի Կարպով (Ռուսաստան) եւ Վեսելին Թոփալով (Բուլղարիա)՝ 11-ական, 7. Լյուբոմիր Լյուբոեւիչ (Հարավսլավիա) 10,5, 8-9. Ժոել Լոթյե (Ֆրանսիա) եւ Լուկ վան Վելի (Հոլանդիա)՝ 9,5-ական, 10. Երուն Պիկետ (Հոլանդիա)՝ 9, 11. Մեթյու Սադլեր (Անգլիա)՝ 7,5, 12. Պրեդրագ Նիկոլիչ (Բոսնիա)՝ 6,5 միավոր։

ԲԱՍԿԵՏԲՈԼ

Մելլոունի ռեկորդը

Բասկետբոլի ազգային միության (NBA) վերջին խաղերից հատկապես արժե առանձնացնել հետեւյալները. մրցումների առաջատարը՝ «Չիկագո Բուլզը» վստահորեն հաղթեց «Վաշինգտոնին»՝ 103-85։ Երկրորդ տեղում ընթացող «Յուտա Ջազը» հյուրընկալվելիս նվազագույն առավելության հասավ «Գոլդեն Սթեյթ Ուորիորզի» նկատմամբ։ «Յուտայի» հարձակվող Կառլ Մելլոունը, որը վերջերս գրավեց NBA-ի բոլոր ժամանակների լավագույն ռմբարկուների ցուցակի 4-րդ հորիզոնականը, այդ խաղում իր թիմին բերեց 56 միավոր, ինչն այս մրցաշրջանի ռեկորդն է։ «Կլիվլենդ Կավալիերս» թիմի կազմում հաջող խաղացին ուկրաինացի Վիտալի Պոտապենկոն եւ լիտվացի Ժիդրունաս Իլգաուսկասը, սակայն նրանց թիմը 80-82 հաշվով պարտություն կրեց «Ինդիանայից»։ Իր թիմին վերջին վայրկյաններին հաղթանակ բերեց նշանավոր Ռեջի Միլլերը։ «Մայամի Հիթին» jօգնեց նրանց առաջատար Ալոնսո Մոուրնինգի 28 միավորը։ Թիմն իր դաշտում 89-92 հաշվով զիջեց «Մինեսոտային»։

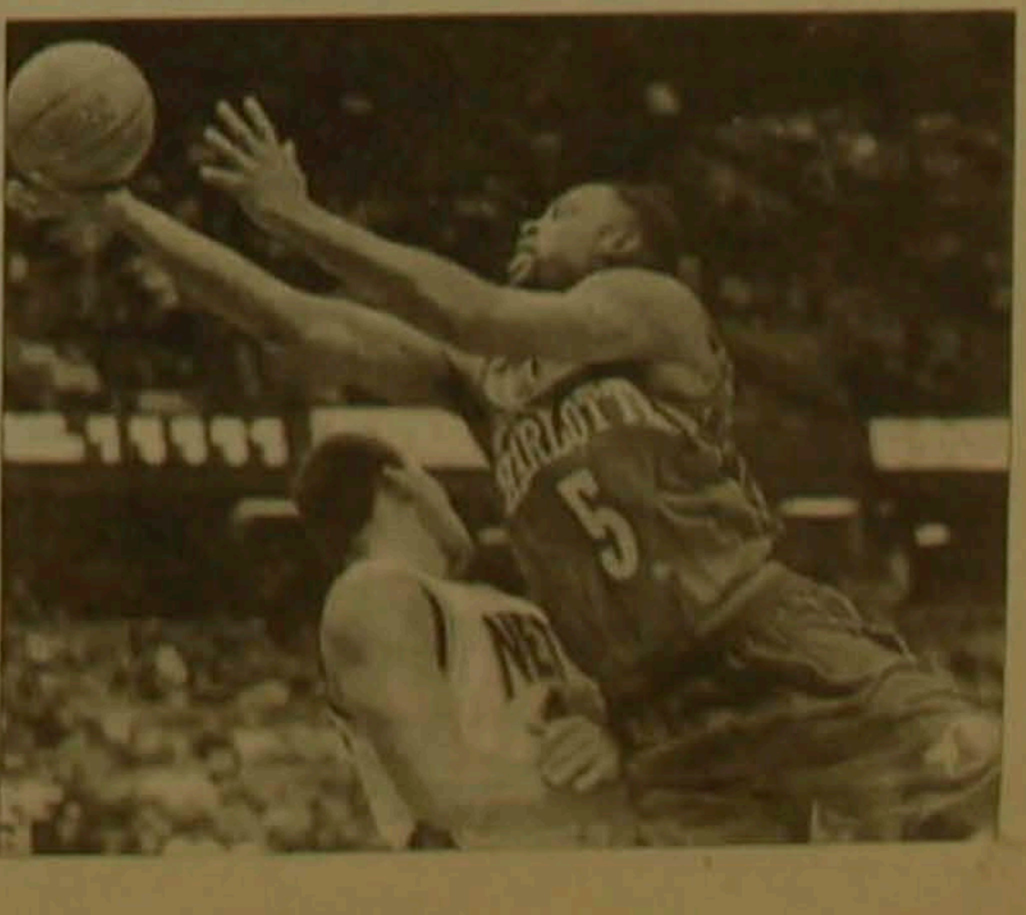

digitised by A.R.A.R.@

Օրվա հետքով

ԵՐԵՎԱՆ

Ավիացիայի միջազգային օրը մոռացության էր մատնված

Ապրիլի 9-ը համաշխարհային հանրությունը նշում է որպես ավիացիայի միջազգային օր: Այս օրը քիչ նշանակալից է անցնում մեզ մոտ: Ավիատորներն իրենք էլ իմ շնորհավորանքին ակամա էին պատասխանում: Ասում են ավիացիան յուրահատուկ համակարգ է, որտեղ յուրաքանչյուրը «սիրահարված է» իր աշխատանքին, չնայած բարդությանն ու դժվարությանը: Ուստի եւ ես ավիացիայում աշխատող կամ երբեւէ նրա հետ կապ չունեցած անհատներին միեւնույն հարցն էի ուղղում:

– Ի՞նչ է ձեզ համար ավիացիան:

– Աշխատանք, որը մարդու համար կենսական պահանջ է: Իմ աշխատանքից հաճույք եմ ստանում, որովհետեւ տեսնում եմ շարժ եւ ունեմ դրական ծրագրեր: Մեր ուղին ներկայումս միջազգային չափանիշներին մոտենալն է: Վերջերս մենք ստացանք մեր անաչառ գնահատականը եվրոպական օդանավակայանների միության նախագահ Վիլի Հերմսենի եւ գլխավոր տնօրեն Ֆիլիպ Հեմոնի կողմից: Ըստ նրանց, եվրոպական շատ օդանավակայաններ կնախանձեին «Զվարթնոցի» կարգ ու կանոնին ու անվտանգությանը: (Պատասխանում է քաղավիացիայի գլխավոր վարչության պետ **Վաղարշակ Մնացականյանը**)

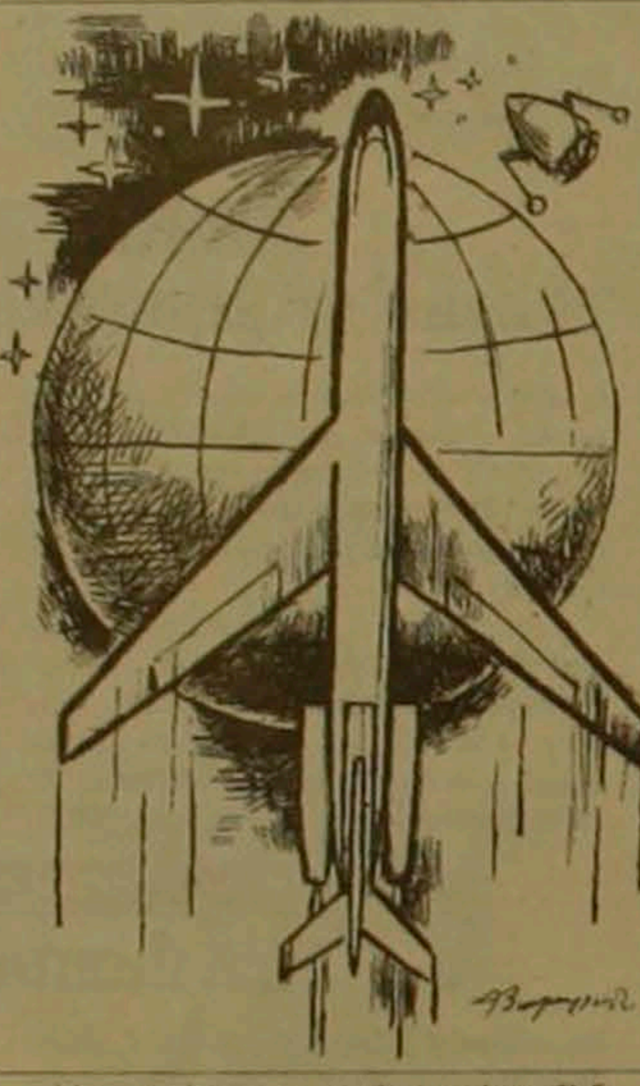

– Մասնագիտությամբ իրավաբան եմ, քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչության պետի տեղակալ: Ավիացիան ինձ համար ուղեւորափոխադրման միջոց է, եթե հաշվի առնենք ժամանակի առումով լավագույն տարբերակը: (**Արմեն Տեր-Տաճատյան**)

– Ավիացիան ինձ համար կյանք է (27 տարի ավիացիայում), մասնագիտությամբ օդաչու եմ, ՔԱԳՎ պետի տեղակալ: (**Ալեքսանդր Բալայան**)

Նախ ուզում եմ շնորհավորել բոլոր վետերան ավիատորներին եւ ինձ հետ աշխատող աշխատակազմին, իսկ ավիացիան ինձ համար նախ եւ առաջ մարդիկ են մասնագետներ, որոնք ավիաընկերության հիմնական առանցքն են կազմում: Մասնագիտությամբ տնտեսագետ եմ, «ՀԱՈՒ» ՊՓԲԸ գործադիր տնօրենի պաշտոնակատար: (**Տիգրան Աչոյան**)

[illegible] 24 տարի ավիացիայում, մասնագիտությամբ ավիատոր «[illegible] Ավիա» ՊՓԲԸ գործադիր տնօրեն: (**Սերգեյ Վանցյան**)

– Երազանք փոքր տարիքում, հասուն տարիքում աշխատանք: 1970 թ.-ից ավիացիայում, մասնագիտությամբ օդաչու, «ՀԱՈՒ» ՊՓԲԸ ներկայացուցիչների հետ աշխատանքի բաժնի պետ: (**Սամվել Բեկչյան**)

– Ասեմ միայն, որ ապրած 38-ից 22-ը ավիացիայում անցկացված տարիներ են: Ավիացիան պետության այցետոմսն է, ժողովրդի հպարտությունը: Մասնագիտությամբ ավիատոր եմ, բայց այսօր համարյա մեկուսացված եմ ավիացիայից: Սակայն հրաժեշտ չեմ տալիս իմ ավիացիոն կարիերային եւ կարծում եմ, որ երբեւէ կգտնեմ այդ համակարգում իմ արժանի տեղը: (**Վիկտոր Վանցյան**)

– Ինձ համար ավիացիան երազանք է, ընտանեկան սովորույթների շարունակում: Մասնագիտությամբ ֆիզիկոս եմ, աշխատում եմ «ՀԱՈՒ» ՊՓԲԸ կոմերցիոն տնօրեն: (**Արթուր Զաքարյան**)

– Աշխատում եմ «ՀԱՈՒ» ՊՓԲԸ որպես գլխավոր հաշվապահ: Իմ աշխատանքը նաեւ իմ հոբբին է: Ես սիրում եմ թվերի լեզուն, էական չէ, թե որ բնագավառին են վերաբերում: (**Անահիտ Դավթյան**)

– Ես ուղեկցորդուհի եմ: Ավիացիան իմ երկրորդ տունն է: Ժամանակի առումով այստեղ շատ ավելի ապրած կյանք ունեմ, քան սեփական տանը: (**Գոհար Հարությունյան**)

ԱԼԻՆԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ՆԱՏՕ-ի հետ համագործակցության ճանապարհին

Հայ լրագրողները Բրյուսելում

«Գործընկերություն հանուն խաղաղության» ծրագրով առաջին անգամ 1994-ին գալով Հայաստան, ՆԱՏՕ-ն հիմք դրեց Հայաստանի Հանրապետության հետ առնչություններին: Այդուհետ Հայաստանն իրականացրել է ՆԱՏՕ-ի հետ անհատական գործընկերության երկու ծրագիր 1996-98 եւ 1997-99 թթ. համար: 1998-2000 թթ. ծրագրի մշակման առաջին փուլը սկսվեց այս տարվա մարտի 3-ին: Բրյուսելում կողմերը համաձայնեցրին հիմնական սկզբունքներն ու ուղենիշները: Քննարկումների արդյունքում ստեղծվեց մի նոր նախագիծ, որն ընդգրկում է 12 ոլորտ 130 գործողությամբ: Դրանք վերաբերում են ռազմական կրթությանը, խաղաղապահությանը, զինված ուժերի ժողովրդավարական վերահսկմանը, պաշտպանության քաղաքականությանը, արտակարգ իրավիճակների պլանավորմանը, լեզվի ուսուցմանը, հրամանատարություն-հսկողություն կապին, բժշկական ծառայությանը, ստանդարտացմանը, զորավարժություններին, պաշտպանական հետազոտություններին, ճգնաժամային կառավարմանը:

«Գործընկերություն հանուն խաղաղության» ծրագրի շրջանակներում ապրիլի 4-8-ը Բրյուսել, ՆԱՏՕ-ի կենտրոնական նստավայր հրավիրվեցին հայ լրագրողներ: Հանդիպումների ընթացքում շեշտելով զանգվածային լրատվության դերը հասարակական կարծիքի ձեւավորման գործում, կազմակերպության ներկայացուցիչները փորձեցին լրագրողներին ամբողջական պատկերացում տալ կազմակերպության հետագա խնդիրների մասին, փոխադարձաբար կամենալով տեղեկանալ հայկական կողմի կարծիքը: Ծրագրով նախատեսված երկօրյա աշխատանքային օրերն անցան կենտրոնական նստավայրում եւ Շեյպում ՆԱՏՕ-ի ռազմական ստորաբաժանումում: Դասախոսությունները եւ քննարկումները չափազանց հետաքրքրական էին: Այդ մասին կպատմենք մեր առաջիկա համարներում:

ԱՆՈՒՇ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

Ըստ «Լոս Անջելես թայմսի», Քոչարյանին ընտրելով հայերը հրաժարվեցին կասպյան եկամտաբեր նավթային ծրագրերից

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ԱՊՐԻԼ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հայաստանում նախագահական ընտրությունները ապացուցեցին, որ ժողովրդավարության առումով այն առաջ է անցել նախկին ԽՍՀՄ մյուս երկրներից, ասված է «Վաշինգտոն փոստ»-ի խմբագրականում: Հոդվածը բարձր գնահատական է տվել Քոչարյանի խոստումներին, մասնավորապես` հօգուտ խորհրդարանի նախագահի ընդարձակ լիազորությունները սահմանափակելու, ընտրական օրենքը լրամշակելու, կառավարությունում քաղաքական տարբեր կուսակցությունների ու հոսանքների ներկայացուցիչների ընդգրկելու մտադրություններին: Նշվում է, որ դրանց իրականացումը Քոչարյանին թույլ կտա լուծել երկրի առջեւ ծառացած խնդիրները, որոնցից առաջինը, ըստ թերթի, տնտեսությունն է: Երկրորդ կարեւոր խնդիրը հարեւանների հետ խաղաղություն հաստատելն է: Նշվում է, թե Ղարաբաղը Հայաստանի ոչ պաշտոնական աջակցությամբ ռազմական հաղթանակ է տարել Ադրբեջանի նկատմամբ: Քոչարյանի կարծիքով, Ադրբեջանը պարտավոր է բանակցել Ղարաբաղի հետ, բայց Բաքուն պնդում է, որ չի բանակցի, մինչեւ Ղարաբաղը չճանաչի Ադրբեջանի մասը կազմելու փաստը: Թերթի խմբագրականում նշվում է, որ ներկա փակուղային վիճակը ոչ մեկին ձեռնտու չէ:

Ամերիկյան մեկ այլ` «Լոս Անջելես թայմս» թերթը գրել է, թե նախագահական ընտրությունն ըստ էության հանրաքվե էր, որին ներկայացվել էր այսպիսի մի հարց` ի՞նչն է կարեւոր` Ղարաբաղի վերահսկողությո՞ւնը, թե` տնտեսական դժվարությունները, եւ «ընտրողները փաստորեն նախապատվությունը տվել են Ղարաբաղին, որի նախկին ղեկավար Քոչարյանի ընտրությունը նշանակում է, որ Հայաստանը պատրաստ է նոր միջոցներ հասկացնել բանակին, կարծր դիրքորոշման համար քննադատության ենթարկվել միջազգային հանրության կողմից եւ կամավորաբար դուրս գալ եկամտաբեր կասպյան նավթային ծրագրերից»:

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ 47

աշխատանքի է հրավիրում գրելու ձիրք ունեցող ուշիմ եւ համարձակ երիտասարդների:

Աշխատանքի հրավեր

«Մաղաքյան» անշարժ գույքի առուվաճառքի գործակալությունը հրավիրում է աշխատանքի արհեստավարժ գործակալների:
Հասցե` Գր. Լուսավորիչ 12, հեռ. 56-46-31, 53-76-98:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ Է ՀՐԱՎԻՐՎՈՒՄ

համակարգչին եւ անգլերենին գերազանց տիրապետող երիտասարդ օրիորդ, երկու տարվա աշխատանքային փորձով:
Հեռ. 821-40-20-27

ԼՈՒԾԱՐՎՈՒՄ Է

Ստանդարտյանի շրջանում գրանցված «Աֆան» ՍՊԸ-ն:
Վկայականի համարը **030541**:
Գրանցման համարը **286.110.02499**
Գրանցման ամսաթիվը **4.12.96 թ.**

ԿՈՇԻԿԻ ԱՐՏԱԴՐԱՄԱՍԻՆ ՀԱՐԿԱՎՈՐ ԵՆ

որակյալ կոշկակարներ, երեսամաս կարողներ, պադոշից տակացու պատրաստող վարպետներ (заготовщики):
Հեռ. 57–26–81

ՓՆՏՐՈՒՄ Է ԾԱՆՈԹԻՆ

Մ. Նահանգների Դետրոյթ քաղաքից Պողոս Յանզընջիյանը փնտրում է Հայաստանից Սարգիս Սարգսյանին, որը 1991 թ. դեկտեմբերին եղել է Դետրոյթում, որտեղ ենթարկվել է սրտի վիրահատության: Դետրոյթում Ժ. Սարգսյանը ապրել է Սարգիս եւ Անժել Մանուկյանների տանը: Խնդրվում է կապ պահպանել «Ազգ» օրաթերթի միջոցով:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

36x7.5x15 մ չափսերով երկաթե քանդվող անգար, որը կարելի է օգտագործել որպես պահեստ, արտադրամաս, ինչպես նաեւ այլ նպատակներով: Անգարը տեղադրված է Էջմիածնի շրջանի Ջրաշեն գյուղում: Գինը 2000 դոլար:
Հեռախոս **23–41–03, 57–42–46**

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սենյականոց բնակարան Դեկաբրիստների փ. 5/3 հասցեում:
Զանգահարել ***24-25-88***

Ուզո՞ւմ եք նիհարել առանց դիետայի եւ ֆիզկուլտուրայի:

Գրանցումը **58–40–94** հեռախոսահամարով:

ՎԱՃԱՌՈՒՄ ԵՄ

արտասահմանյան մակնիշի օգտագործած անվադողեր R 13 տրամագծով (ժիգուլի ավտոմեքենայի): Գինը սովորականից ցածր:
Զանգահարել ***57-12-79***

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սենյականոց բնակարան, Ֆրունզեի փ. շենք 6, 34 բն., 5 հարկանի շենքի 5-րդ հարկում:
Հեռ.` 44-97-40, 58-18-41
(«Հայրենիք» կինոթատրոնի մոտ):

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

4 սենյականոց բնակարան (Դավիթաշեն, II թաղամաս, 3-րդ շենք, բն. 4):
Զանգահարել 72-89-83

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

մեկ սենյականոց բն. Նորքի IV զանգվածում, հեռ. **64-88-85:**

Robin Generators RGX3500

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

բենզինով աշխատող միաֆազ էլեկտրագեներատորներ: ☎ 529353

հաճախակ.	մաքս. հզ.	նոմ. հզ.	աշխ. ժամ	տարող.
50 Հց	3.0 կՎտ	2.5 կՎտ	7.1 ժ	13 լ
60 Հց	3.5 կՎտ	3.0 կՎտ	6.1 ժ	

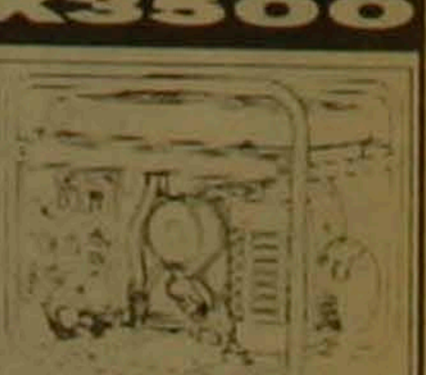

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ – ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (589167, 581351) – պարբերաբար հրատարակվող տեղեկագրքերով – մագնիսական սկավառակներով – INTERNET ցանցով (http://www.arminco.com/spyur)

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան. Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 798. Տպաքանակը 3500. Ստորագրված է տպագրության 9. 04. 1998. Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@